

PREINAKA TUŽBE

Dr. sc. Jozo Čizmić, izvanredni profesor
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

UDK: 347.922.6
Ur.:
Pr.: 22. studenog 2006.
Izvorni znanstveni članak

Preinaka tužbe jest dispozitivna radnja tužitelja kojom se vrši promjena predmeta spora (objektivna preinaka), odnosno stranaka (subjektivna preinaka), zbog koje izmijenjena tužba u objektivnom i/ili subjektivnom smislu nije istovjetna s onom prvobitnom.

U radu autor analizira institut preinake tužbe ukazujući i na stajališta pravne teorije i sudske prakse, te naglašava i promjene koje je ovaj institut doživio nakon noveliranja našeg parničnog postupka 2003. godine. Usto, autor ukazuje i na izmjene ovoga instituta koje se predlažu de lege ferenda u Prijedlogu novele Zakona o parničnom postupku iz 2006. godine.

Ključne riječi: *preinaka tužbe, modification of the claim.*

I. Uvod

1/ Tužba je inicijelna jednostrana parnična radnja tužitelja kojom se pokreće parnični postupak (*nemo iudex sine actore*). Podnošenjem tužbe postupak se nalazi *in limine litis*. Tom se radnjom u subjektivnom (stranke) i objektivnom (predmet spora) smislu definira parnični postupak.¹

Uz ispunjenje određenih uvjeta, stranke mogu tijekom postupka svoje parnične radnje dopuniti, izmijeniti ili preinačiti novom parničnom radnjom, pa tako mogu i preinačiti tužbu. Svakako, to moraju uraditi na način predviđen pravilima parničnog postupka i pri tome ne smiju zlorabiti svoja

¹ Usp. DIKA, M. – ČIZMIĆ, J., *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 2000., (dalje – **DIKA-ČIZMIĆ**), str. 309.

procesna ovlaštenja.² Identitet tužbe (i parnice) određen je u objektivnom smislu predmetom spora, a u subjektivnom strankama. Stoga bi svaka promjena tih određujućih elemenata identiteta tužbe u načelu trebala imati značenje preinake tužbe. **Preinaka tužbe** (njem. *Klagsaenderung*) jest, dakle, promjena predmeta spora (objektivna preinaka), odnosno stranaka (subjektivna preinaka), zbog koje izmijenjena tužba u objektivnom i/ili subjektivnom smislu nije istovjetna s onom prvobitnom. Iako se mogu preinačiti svi bitni elementi tužbe, za postojanje preinake u pravilu je dovoljna promjena barem jednog od njih.³

Kako bi se ostvarili interesi ekonomičnosti i spriječila mogućnost šikane, bilo bi u interesu pravosuđa da se jednom određena tema raspravljanja ne mijenja. Međutim, težnja k apsolutnoj nepromjenjivosti tužbe dolazi u sukob sa zahtjevom za prilagođavanje teme raspravljanja aktualnim rezultatima parnice. Zakonodavac je u tom smislu nastojao pronaći kompromis između ovih suprotnosti na način da je preinaka tužbe u načelu dopuštena, uz ograničenja potrebna da se spriječi zloupotreba procesnih ovlaštenja. Upravo stoga *ratio* instituta preinake treba tražiti u načelu procesne ekonomije i efikasnosti te pravne sigurnosti, jer omogućujući tužitelju da tijekom postupka mijenja predmet spora i oznaku stranaka, postiže se da se u već konstituiranom postupku, redovito uz korištenje već prikupljenog procesnog materijala, definitivno razriješe sporovi između involviranih subjekta.⁴ Ako se pravo na preinaku koristi lojalno i racionalno, može dovesti do pozitivnih rezultata.⁵ Naime, u praksi stranka u trenutku podnošenja tužbe često ne raspolaže s dovoljnim ili potrebnim činjenicama kojima potkrepljuje tužbeni zahtjev, zbog toga što je pogrešno ocijenila ili tužbeni zahtjev ili osobu protivnika prema kojoj upućuje svoj tužbeni zahtjev, a naknadno je pak saznala za nove činjenice koje bitno utječu na tužbenu osnovu ili protivnika.⁶ Ako se tužitelju u ovakvim situacijama ne bi dopustilo da mijenja podnesenu tužbu, bio bi prisiljen nove zahtjeve ostvarivati u drugoj, odnosno drugim parnicama.

Preinaka tužbe je dispozitivna radnja tužitelja, jer tužba se može objektivno i subjektivno preinačiti samo na **inicijativu tužitelja** (načelo dispozicije). Tužba je, u pravilu, preinačena u onom slučaju kad se pravomoćnost presude, koja bi bila izrečena na temelju prvobitne tužbe, ne proteže i na preinačenu tužbu.⁷

² Tako STANKOVIĆ, G., *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1989., str. 270.

³ Vidi TRIVA, S. - DIKA, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 2004., (dalje – **TRIVA-DIKA**), str. 425.

⁴ Usp. DIKA-ČIZMIĆ, str. 331.

⁵ Vidi TRIVA- DIKA, str. 424.

⁶ Tako PAVLOVIĆ, M., *Objektivno i subjektivno preinačenje tužbe*, «Hrvatska pravna revija», god. I., 2001., br. 5, str. 92.

⁷ Usp. ZUGLIA, S. – TRIVA, S., *Komentar Zakona o parničnom postupku – I. svezak*, Zagreb, 1957., str. 421.

2/ Uvodno napominjemo da se u radu pozivamo i na sudsku praksu i stajališta pravne teorije utemeljene na odredbama parničnih postupnika bivše Jugoslavije, iz 1957. i 1977. godine, i to tamo gdje su odredbe o preinaci tužbe identične s odredbama našeg Zakona o parničnom postupku («Narodne novine», br. 53/91., 9/92., 112/99., 117/03., dalje - **ZPP**), koji uostalom, još uvijek, i nakon donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku («Narodne novine», br. 117/03., dalje - **Novela**), sadrži veliki broj odredbi preuzetog Zakona o parničnom postupku bivše Jugoslavije («Službeni list», br. 4/77., 36/77., 36/80., 69/82., 58/84., 74/87. 57/89., 20/90., 27/90., 35/91.).

II. Objektivna preinaka tužbe

1. Dopuštenost objektivne preinake tužbe

Tužitelj može preinačiti tužbu neposredno nakon što ju je predao sudu, pa **najkasnije do zaključenja glavne rasprave** (ZPP, čl. 190. st. 1.).^{8,9} U interesu normalnog pravosuđenja ne može se dopustiti preinaka tužbe kad stvar postane zrela za suđenje, pa tužitelj može preinačiti tužbu najkasnije do zaključenja glavne rasprave pred prvostupanjskim sudom.¹⁰ Stoga bi zahtjev tužitelja za preinaku tužbe podnesen nakon zaključenja glavne rasprave trebalo odbaciti kao nepravovremen.¹¹ Eventualni zahtjev za preinaku tužbe nakon zaključenja glavne rasprave može imati samo značenje nove tužbe u odnosu na tužbeni zahtjev.¹²

Tako se prema stajalištu sudske prakse ne smatra da je tužba preinačena prije zaključenja glavne rasprave ako je podnesak s izjavom o povećanju tužbenog zahtjeva upućen sudu poštom preporučeno na dan ročišta na kojem

⁸ Glavna rasprava je zaključena kad sudac pojedinac ili vijeće zaključi da je predmet raspravljen tako da se može donijeti odluka i kad sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća isto saopći (ZPP, čl. 304.).

⁹ Zbog nomotehničke redakcije teksta ZPP-a, u pravnoj teoriji i judikaturi bilo je dvojbi primjenjuju li se pojedini stavci čl. 190. ZPP samo na objektivnu preinaku tužbe ili se, pak trebaju primjenjivati i na subjektivnu preinaku tužbe. Gotovo jedinstveno stajalište je da se odredbama čl. 190. ZPP-a uređuje samo procedura objektivne preinake tužbe. Podrobnije kod ATTIAS, A., *Objektivna preinaka tužbe kroz sudsku praksu*, «Hrvatska pravna revija», god. V, 2005., br. 9, str. 99. Vidi odluku Županijskog suda (dalje – **ZS**) u Bjelovaru, Gž- 277/97., od 14. veljače 1997., Izbor odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske (dalje – **IO**), 1/1997-116.

¹⁰ Tako TRIVA-DIKA, str. 428. Vidi i odluku Vrhovnog suda Republike Hrvatske (dalje – **VSH**), Rev- 96/05., od 21. lipnja 2005., objavljena kod «Pravo i porezi», god. XV., 2006., br. 10, str 98.

¹¹ Podrobnije kod ATTIAS, A., *Objektivna preinaka tužbe kroz sudsku praksu*, «Hrvatska pravna revija», god. V, 2005., br. 9, str. 99. Vidi odluku Višeg privrednog suda Hrvatske (dalje – **VPSH**), Pž- 3282/87., od 7. lipnja 1988., «Pregled sudske prakse» (dalje – **PSP**), 39/188.

¹² U tom je smislu odluka VSH, Rev- 96/2005., od 21. lipnja 2005., IO 2005/2. str. 247.-248.

je glavna rasprava zaključena, a stigao je nakon toga.¹³ Primjerice, tužitelj može preinačiti tužbu povećanjem tužbenog zahtjeva čak i nakon što je tuženik priznao prvobitni tužbeni zahtjev, pod uvjetom da još uvijek nije donesena **presuda na temelju priznanja**.¹⁴ Isto tako, presuda na temelju priznanja ne može se donijeti ako je u trenutku njezina donošenja u sudskom spisu postojao podnesak tužitelja kojim preinačuje tužbu povećanjem tužbenog zahtjeva, jer se davanje izjave o priznanju ne može uzeti kao trenutak zaključivanja svakog raspravljanja u konkretnom predmetu.¹⁵

Što se **platnoga naloga** tiče, i nakon što je tuženik podnio prigovor protiv platnog naloga, tužitelj može, u skladu s odredbama čl. 190. i 191. ZZP-a, preinačiti tužbu povećanjem tužbenog zahtjeva.¹⁶ Naime, nakon izdavanja platnog naloga i podnošenja prigovora teče redovna parnica kao da platni nalog nije izdat (platni nalog pao je nakon što je napadnut prigovorima). Stoga tužitelj može povisiti zahtjev iznad onog stavljenog u mandatnoj tužbi.¹⁷ Međutim, nakon što je tuženik dao izjavu da odustaje od svih podnijetih prigovora protiv platnog naloga, ne može se preinačiti tužba na temelju koje je izdat platni nalog.¹⁸

Kako prema izričitoj odredbi čl. 190. st. 1. ZPP-a tužitelj može preinačiti tužbu do zaključenja glavne rasprave, tužbu nije više moguće preinačiti u žalbi protiv presude,¹⁹ odnosno nije dopuštena preinaka tužbenog zahtjeva u **žalbenom postupku**.²⁰

Institut preinake tužbe ima samo **procesnopravni učinak** koji se očituje u tome da se o tome zahtjevu može raspravljati i odlučivati u okviru postupka pokrenutog prvobitnom tužbom. **Materijalnopravne pretpostavke** zahtjeva istaknutog u preinačenoj tužbi treba prosuđivati prema trenutku podnošenja toga novoga zahtjeva, a ne prema trenutku kada je podnesena prvobitna tužba.²¹ Drugim riječima, kad odlučuje o dopuštenosti preinake tužbe, sud treba ocijeniti je li ona s procesnopravnoga stajališta **svrhovita za konačno**

¹³ Vidi odluku Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine (dalje – **VS BiH**), Pž- 601/87., od 14. srpnja 1988., «Bilten sudske prakse VS BiH» broj 4/88.

¹⁴ Usp. KULENOVIĆ, Z. – MIKULIĆ, S. – MILIŠIĆ, S. – STANIŠIĆ, J. – VUČINA, D., *Komentari zakona o parničnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine i u Republici Srpskoj*, Sarajevo, 2005., str. 99.

¹⁵ Tako i VS BiH, Rev- 112/88., od 8. prosinca 1988., «Bilten sudske prakse VS BiH» broj 4/88.

¹⁶ Stajalište Građansko-privrednog odjela VSH, sa sjednice održane 12. prosinca 1988., PSP 40/95A. Vidi i odluku VPSH, Pž- 1610/83., od 16. listopada 1984., SP 12/85-54.

¹⁷ Usp. odluku VPSH, Pž- 2635/84., od 25. lipnja 1985., PSP 28/813.

¹⁸ Vidi odluku VS BiH, Pž- 73/85., od 23. travnja 1985., «Bilten sudske prakse VS BiH», broj 2/85.

¹⁹ U tom je smislu zauzeo stajalište VPSH, u odluci Pž- 3282/87., od 7. lipnja 1988., PSP 39/188.

²⁰ Tako Vrhovni sud Vojvodine (dalje – **VSV**), Gž- 277/58., podatak kod BAZALA, B., *Zakon o parničnom postupku s objašnjenjima i sudskim odlukama*, Zagreb, 1969., str. 177.

²¹ Vidi kod ZUGLIA, S. – TRIVA, S., *Komentar Zakona o parničnom postupku – I. svezak*, Zagreb, 1957., str. 422.

rješenje odnosa među strankama, a odluka o dopuštanju preinake ne ovisi, naprotiv, o tome kakve će eventualne biti materijalnopravne posljedice usvajanja ili odbijanja preinačenog tužbenog zahtjeva.²²

Tužba se može preinačiti **podneskom** ili odgovarajućim **izjavama na ročištu**.

ZPP-om nije propisana obveza suda da stranci ostavlja primjereni **rok za namjeravano preinačenje** tužbe. Naime, ZPP-om priznato pravo tužitelju na preinačenje tužbe nema utjecaja na tijek parnice po podnesenoj tužbi, pa sud nije dužan ostavljati tužitelju primjereni sudski rok za preinačenje tužbe, jer se traženo preinačenje tužbe može, u pravilu, ostvariti u novoj parnici.²³

2. Pristanak tuženika na objektivnu preinaku tužbe

2.1. Radi zaštite interesa tuženika, nakon dostave tužbe tuženiku za preinaku tužbe potreban je pristanak tuženika (ZPP, čl. 190. st. 2.). Primjerice, kad je riječ o tužbi ili prigovoru prijeboga koji se odnosi na obračun kamata utužen kao glavno (samostalno) potraživanje, za preinačenje tužbe potreban je pristanak druge parnične stranke,²⁴ ali kad su kamate utužene pored glavnice kao sporedno potraživanje, onda za povišenje tužbenog zahtjeva u pogledu visine stope nije uvjet tuženikov pristanak.²⁵ *A contrario*, **do dostave tužbe tuženiku na odgovor, odnosno do nastupanja litispencije, tužitelj može preinačiti tužbu bez pristanka tuženika i bez posebnog odobrenja suda.**²⁶ Tužitelj bi do nastupanja litispencije mogao povući tužbu pa je onda preinačenu ponovno predati sudu.

Tuženik može svoj **pristanak** izraziti izričito ili kokludentno. Ako tuženik pristane na preinaku tužbe, sud je vezan tim pristankom i mora dopustiti preinaku. U tom slučaju sud nije ovlašten ocjenjivati opravdanost ili svrsishodnost preinake.²⁷

2.2. Ali i kad se tuženik protivi, sud može dopustiti preinaku ako smatra da bi to bilo svrsishodno za konačno rješenje odnosa među strankama (ZPP, čl. 190. st. 2.).²⁸ **Svrsishodnost** preinake sud ocjenjuje s

²² U tom smislu VSH, Rev- 1413/85., od 19. studenoga 1985., PSP 31/90.

²³ Tako Vrhovni sud Srbije., Rev- 5300/94., od 7. prosinca 1994., podatak kod KRSMANOVIĆ, T. – BOGDANOVIĆ, Ž., *Najnovija sudska praksa iz parničnog postupka*, Beograd, 1999., str. 134.

²⁴ Tako VSH, Pž- 1081/84. od 6. studenoga 1984. – PSP 2/243.

²⁵ Usp. odluku VSH, Pž- 1081/84., od 6. studenoga 1984. – PSP 2/243.

²⁶ Vidi odluku VSV, Rev- 82/61., «Glasnik Advokatske komore Vojvodine», br. 3/62.

²⁷ Usp. STAROVIĆ, B. – KEĆA, R., *Građansko procesno pravo*, Novi Sad, 1998., str. 230.

²⁸ Vidi odluku ŽS u Varaždinu, Gž- 923/03-2., od 16. srpnja 2003., vidi VSH – Sudska praksa i propisi.

obzirom na to ostvaruje li se tom preinakom krajnji cilj raspravljanja spornog stanja među strankama, kako bi se otklonila mogućnost pokretanja nove parnice.²⁹ Primjerice, sud bi unatoč protivljenju tuženika **mogao dopustiti preinaku tužbe** ako utvrdi da tužitelj bez svoje krivnje nije mogao ranije preinačiti tužbu, ako je tuženik u mogućnosti raspravljati po preinačenoj tužbi bez (predugog) odgađanja glavne rasprave,³⁰ kada se dokazi koji su izvedeni po prvobitnoj tužbi mogu koristiti za rješenje spora po preinačenoj tužbi,³¹ ako je zbog inflacije prvobitno postavljeni novčani iznos u tužbi toliko obezvrijeđen da ugrožava osnovno načelo obveznog prava – načelo jednakih vrijednosti davanja.³² Suprotno, **ne bi bilo svrsishodno** za konačno rješenje odnosa među strankama kad bi tužitelj, primjerice, tužbom tražio naplatu kupovne cijene, a potom preinačio tužbu tražeći naknadu za sasvim drugu vrstu robe, jer se u takvom slučaju radi o dva različita spora koji ne utječu jedan na drugi, niti rješenje jednog spora zavisi od drugog.³³

Tuženik ne mora navoditi **razloge** zbog kojih se protivi preinaci.³⁴

Protivljenje tuženika objektivnoj preinaci nema u pravilu isto značenje kao i protivljenje povlačenju tužbe, jer sud usprkos protivljenja tuženika ipak može dopustiti preinaku ako nađe da bi to bilo svrsishodno, odnosno prikladno za konačno rješenje spornih odnosa među strankama.³⁵

Razvidno je da je nakon dostavljanja tužbe tuženiku za njezinu preinaku potreban pristanak tuženika te da i kad se tuženik protivi, sud može dopustiti preinaku ako smatra da bi to bilo svrsishodno za konačno rješenje odnosa među strankama. Tako je i odredbama st. 4. čl. 331.b i st. 4. čl. 332. ZPP-a dopuštena preinaka tužbe nakon njezina dostavljanja tuženiku i bez pristanka tuženika. Naime, ako iz činjenica navedenih u tužbi ne proizlazi utemeljenost tužbenog zahtjeva, a tužba na (pripremnom) ročištu nije preinačena, sud bi trebao donijeti presudu (**zbog ogluhe, odnosno izostanka**) kojom se tužbeni zahtjev odbija.³⁶ Ako tužitelj na (pripremnom) ročištu preinači tužbu i time

²⁹ Tako ČALIJA, B. – OMANOVIĆ, S., *Gradansko procesno pravo*, Sarajevo, 2000., str. 200.

³⁰ Usp. ŽIVANOVIĆ, M., *Preinačenje tužbe*, «Srpska pravna misao», god. XI-XII, 2005., br. 1.-4., str. 22.

³¹ Vidi JANKOVIĆ, M. – JANKOVIĆ, Ž. – KARAMARKOVIĆ, H. – PETROVIĆ, D., *Komentar Zakona o parničnom postupku*, Beograd, 1990., (dalje – JANKOVIĆ), str. 233. Usp. i ZUGLIA, S. – TRIVA, S., *Komentar Zakona o parničnom postupku – I. svezak*, Zagreb, 1957., str. 422.

³² U tom je smislu odluku donio i Viši privredni sud SiCG, Pž- 5990/95., podatak kod KRSMANOVIĆ, T. – BOGDANOVIĆ, Ž., *Najnovija sudska praksa iz parničnog postupka*, Beograd, 1999., str. 132.

³³ Tako Vrhovni privredni sud, Sl- 1532/73., od 10. listopada 1973., podatak kod ATTIAS, A., *Objektivna preinaka tužbe kroz sudsku praksu*, «Hrvatska pravna revija», god. V, 2005., br. 9, str. 100.

³⁴ Usp. POZNIĆ, B. – VRAŽALIĆ, M. – BAČIĆ, F., *Zakon o parničnom postupku sa komentarom, uvodnim zakonom i registrom pojmova*, Beograd, 1957., str. 156.

³⁵ Vidi TRIVA-DIKA, str. 428.

³⁶ Odredba po kojoj će sud odbiti tužbeni zahtjev ako tužitelj (u uvjetima u kojima bi inače

stvari osnovu za daljnje raspravljanje, parnicu treba nastaviti.³⁷ Kako je u takvom slučaju tužitelj preinačio tužbu na (pripremnom) ročištu na kojemu tuženik nije bio prisutan, postupak treba nastaviti tako što će sud odgoditi ročište i dostaviti tuženiku prijepis zapisnika s tog ročišta kako bi se on mogao pripremiti za daljnje raspravljanje o preinačenom tužbenom zahtjevu (ZPP, čl. 190. st. 7.), pa se, dakle, u tom slučaju ne može donijeti presuda zbog ogluhe odnosno zbog izostanka, jer se za izostalog tuženika ne može pretpostavljati da priznaje i one činjenice koje mu nisu bile priopćene.³⁸ Zato mu se mora dostaviti i preinačena tužba. Sud bi mogao naložiti tužitelju da podneskom upozna tuženika s preinačenom tužbom. Na novo ročište sud bi trebao pozvati obje stranke. Tek ako bi se utvrdio novi izostanak tuženika sa zakazanog (pripremnog) ročišta po preinačenoj tužbi, mogla bi se izreći presuda zbog ogluhe, odnosno izostanka.³⁹

2.3. Smatrat će se da postoji pristanak tuženika na preinaku tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinačenoj tužbi, a nije se prije toga protivio preinaci (ZPP, čl. 190. st. 3.). Dakle, ako se tuženik bez protivljenja upusti u raspravljanje o preinačenoj tužbi, njegov se pristanak presumira,⁴⁰ pa nema mjesta ni odlučivanju o preinaci.⁴¹ Ali, ako se tuženik upustio u raspravljanje o glavnoj stvari nakon protivljenja preinaci, to ne znači da je pristao na preinaku.⁴² Tuženik bi najprije morao izraziti svoje protivljenje, pa tek nakon toga može iznijeti svoje stajalište

bilo moguće suditi zbog izostanka) ne preinači svoj tužbeni zahtjev, shvatljiva je ako se prihvati i podtekst ove norme: o dužnosti suda da skrene pažnju tužitelju na inkongruentnost njegovog traženja s obzirom na izloženi činjenični supstrat, i da mu sugerira svrsishodno preinačenje zahtjeva ili navoda kojima se on opravdava. TRIVA, S., *Esej o otvorenom pravosuđenju*, "GPFSA", 21, br. XXI, 1973., str. 349.

³⁷ Usp. odluku ŽS u Bjelovaru, br. Gž - 699/96, od 9. svibnja 1996. godine, podatak kod ČIZMIĆ, J., *Presuda zbog izostanka u građanskom parničnom postupku*, doktorska disertacija, Split, 2001., str. 206.

³⁸ U tom smislu i prema stajalištu sudske prakse čim su izmijenjene činjenice iz tužbe, nema mjesta donošenju presude zbog izostanka, jer je uvjet za takvu presudu da je tuženik bio upoznat o svim činjenicama prije ročišta koje je propustio i na kojemu je predloženo donošenje presude zbog izostanka (Vrhovni sud NR Slovenije, Gž- 2563/61 - 31. listopada 1961.). Ako je, pak, tužba preinačena na ročištu na kojemu tuženik nije prisutan, sud je dužan odgoditi ročište i dostaviti tuženiku prijepis zapisnika s tog ročišta. Kad sud propusti to učiniti, te na ročištu na kojemu je tužba preinačena zaključiti glavnu raspravu, time je onemogućio tuženika da raspravlja pred sudom. Bez očitovanja tuženih o novom zahtjevu tužitelja i raspravljanju po tom zahtjevu, počinio je apsolutno bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 7. ZPP-a, zbog čega u tom dijelu treba ukinuti presudu i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje (VSH, Rev- 1386/85., od 13. srpnja 1986.).

³⁹ Tako i podrobnije o tome kod ČIZMIĆ, J., *Presuda zbog izostanka u građanskom parničnom postupku*, doktorska disertacija, Split, 2001., str. 206.-207.; ČIZMIĆ, J., *O dostavi tužbe na odgovor i presudi zbog ogluhe u svjetlu Novele ZPP-a*, "Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci", (1991.), v. 24, 2003., br. 1, str. 455.-456.

⁴⁰ Usp. ZUGLIA, S., *Građanski parnični postupak FNRJ*, Zagreb, 1957., str. 383.

⁴¹ Vidi odluku VSH, Rev- 1456/83., od 18. siječnja 1984., PSP 25/177.

⁴² Tako i PSH, Pž- 978/90., od 26. veljače 1991., PSP 49/114.

po preinačenoj tužbi, čime može utjecati i na stajalište suda koji konačno odlučuje o preinačenju bez obzira na njegovo protivljenje.⁴³

2.4. ZPP izričito dopušta da se tužba u određenim slučajevima preinači i bez pristanka tuženika. U tom smislu, ako tužitelj preinačuje tužbu tako da, zbog okolnosti koje su nastale **nakon podnošenja tužbe**, zahtijeva iz iste činjenične osnove drugi predmet ili novčanu svotu, tuženik se takvoj preinaci ne može protiviti (ZPP, čl. 191. st. 2.). *A contrario*, ako se preinaka zahtijeva zbog okolnosti koje su nastale **prije** podizanja tužbe, pa ako se tuženik bude protivio preinačenju tužbe, u tom slučaju sud treba odlučiti može li se ovaj cilj (korištenje činjeničnim materijalom prikupljenim tijekom raspravljanja o ranijoj tužbi i konačna likvidacija spornih odnosa među strankama) ostvariti i prema rezultatu ocjene dopustit će odnosno odbiti preinaku tužbe (arg. ZPP, čl. 190. st. 2.).⁴⁴ Dakle, okolnosti zbog kojih tužitelj preinačuje tužbu moraju nastupiti nakon podnošenja tužbe jer se u protivnom slučaju tuženik može protiviti preinaci tužbe.⁴⁵ To, primjerice, može biti slučaj kada tužitelj, zbog propasti stvari za koji odgovara tuženik tijekom postupka, ili ako taj predmet propadne slučajem,⁴⁶ prelazi sa zahtjeva za njezin povrat na zahtjev za naknadu štete.⁴⁷

Ako se tuženik, pak, usprkos odredbi čl. 191. st. 2. ZPP-a nedopušteno protivi preinaci tužbe, sud ipak treba donijeti rješenje kojim će dopustiti preinaku tužbe.⁴⁸ Kako se tuženiku ne priznaje pravo protivljenja navedenom preinačenju tužbe, ni sud ne bi mogao odlučivati o dopustivosti ove promjene, pa je tužitelj na nju ovlašten bez ikakvih ograničenja sve do zaključenja glavne rasprave.⁴⁹

Ova je odredba rezultat načela ekonomičnosti u parničnom postupku jer se, među ostalim, sudu i strankama omogućuje da se u znatnoj mjeri koriste činjeničnim materijalom prikupljenim tijekom raspravljanja o ranijoj tužbi.⁵⁰

⁴³ Usp. PAVLOVIĆ, M., *Objektivno i subjektivno preinačenje tužbe*, «Hrvatska pravna revija», god. I., 2001., br. 5, str. 95.

⁴⁴ Vidi o tome kod ZUGLIA, S. – TRIVA, S., *Komentar Zakona o parničnom postupku – I. svezak*, Zagreb, 1957., (dalje – ZUGLIA-TRIVA), str. 429.

⁴⁵ Tako BAZALA, B., *Zakon o parničnom postupku s objašnjenjima i sudskim odlukama*, Zagreb, 1969., str. 177.

⁴⁶ Vidi o tome detaljnije kod ZUGLIA, S., *Građanski parnični postupak FNRJ*, Zagreb, 1957., str. 386.

⁴⁷ Usp. GAJOVIĆ, J., *Građansko procesno pravo sa komentarom*, Beograd, 2000., str. 131.

⁴⁸ Tako BAZALA, B., *Zakon o parničnom postupku s objašnjenjima i sudskim odlukama*, Zagreb, 1969., str. 178.

⁴⁹ Vidi ZUGLIA-TRIVA, str. 428.

⁵⁰ *Ibid.*, str. 428.

3. Stvarna nadležnost

Ako je parnični sud za preinačenu tužbu stvarno nenadležan, dostavit će predmet nadležnom sudu, koji će, ako se tuženik protivi preinaci, najprije riješiti je li preinaka dopuštena (ZPP, čl. 190. st. 4.), a tek onda nastaviti postupak po preinačenoj tužbi. Ako bi taj sud odbio dopustiti preinaku, smatrajući da ona nije svrhovita, bio bi dužan oglasiti se nenadležnim i nakon pravomoćnosti rješenja kojim se oglasio nenadležnim, predmet vratiti sudu koji mu ga je ustupio. Ako bi zbog preinake na koju je tuženik pristao, prestala jurisdikcija domaćih sudova, sud bi se trebao oglasiti nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti preinačenu tužbu. Pravilo o ustaljivanju nadležnosti temelji se na konkludentnoj pretpostavci da naknadne promjene ne utječu na identitet spora, pa se ovo pravilo ne bi trebalo primjenjivati u slučajevima kad bi do promjene nadležnosti suda trebalo doći zbog preinake tužbe.⁵¹

Na isti način, kao što je određeno stavkom 4., trebalo bi se postupiti i kad po preinačenoj tužbi treba suditi isti sud u drugom sastavu (ZPP, čl. 190. st. 5.). Ako bi o preinačenoj tužbi trebalo odlučivati vijeće umjesto suca pojedinca koji je do preinake bio nadležan, o preinaci bi odlučivalo vijeće. Ako bi za preinačenu tužbu bio nadležan sudac pojedinac, u načelu bi o preinaci odlučivao sudac pojedinac, ako vijeće ne bi odlučilo da mu predmet ne ustupi (ZPP, čl. 18.).⁵²

Izjavu kojom se protivi preinaci tuženik može dati sudu kod kojega je izjava o preinaci dana ili sudu kojem je predmet kao nadležnom upućen.⁵³

4. Vrijeme potrebno da se tuženik pripremi za raspravljanje po preinačenoj tužbi

4.1. Kad sud dopusti preinaku tužbe, dužan je ostaviti tuženiku vrijeme potrebno da se može pripremiti za raspravljanje po preinačenoj tužbi, ako za to nije imao dovoljno vremena, a na isti će način sud postupiti ako tuženik koji se ne protivi preinaci zatraži da mu se ostavi potrebno vrijeme radi pripremanja (ZPP, čl. 190. st. 6.). Svakako, tuženik ne bi mogao tražiti da mu se ostavi vrijeme potrebno da bi se mogao odlučiti hoće li se protiviti preinačenju.⁵⁴

Rasprava se, pak, može odmah nastaviti ako tuženik nakon odluke o dopuštanju preinake izjavi da je voljan odmah nastaviti raspravljanje o preinačenom zahtjevu.⁵⁵

⁵¹ Usp. TRIVA-DIKA, str. 290.

⁵² Vidi o tome kod DIKA-ČIZMIĆ, str. 332.

⁵³ Usp. POZNIĆ, B. – VRAŽALIĆ, M. – BAČIĆ, F., *Zakon o parničnom postupku sa komentarom, uvodnim zakonom i registrom pojmova*, Beograd, 1957., str. 156.

⁵⁴ *Ibid.*, str. 156.

⁵⁵ Tako ZUGLIA-TRIVA, str. 424.

4.2. Kada je tužba **preinačena na ročištu na kojem tuženik nije prisutan**, sud bi trebao odgoditi ročište i dostaviti tuženiku prijepis zapisnika s tog ročišta (ZPP, čl. 190. st. 7.), radi toga da bi mu omogućio da se izjasni o preinaci. Ako bi sud, umjesto da odgodi ročište i dostavi tuženiku prijepis zapisnika s tog ročišta, zaključio glavnu raspravu, tuženiku je takvim nezakonitim postupanjem oduzeta mogućnost da raspravlja pred sudom.⁵⁶

U slučaju da se tuženik koji je primio prijepis zapisnika s ročišta ne izjasni o preinaci prije novoga ročišta niti dođe na ročište, treba se smatrati da se on preinaci protivi i sud bi o preinaci trebao odlučiti na ročištu.⁵⁷

5. Žalba protiv rješenja o zahtjevu za preinaku tužbe

Protiv rješenja kojim se prihvaća preinaka tužbe nije dopuštena posebna žalba (ZPP, čl. 190. st. 8.), pa se rješenje kojim se prihvaća preinaka tužbe može pobijati samo u žalbi protiv konačne odluke (arg. ZPP, čl. 378. st. 2.). Naime, protiv rješenja koja se odnose na rukovođenje raspravom u pravilu nije dopuštena posebna žalba. Kako bi pravo na samostalnu žalbu sa suspenzivnim učinkom negativno utjecalo na potrebnu brzinu sudskog rada, a s obzirom na to da povrede pravila o rukovođenju glavnom raspravom u pravilu imaju značenje samo relativno bitnih povreda odredaba parničnog postupka (ZPP, čl. 354. st. 1.), rješenja koja se odnose na rukovođenje glavnom raspravom mogu se pobijati samo u žalbi protiv odluke o glavnoj stvari.⁵⁸ Mogućnost posebne žalbe protiv rješenja koja se odnose na rukovođenje raspravom isključena je, samo ako posebnim odredbama nije drukčije propisano.⁵⁹

A contrario, protiv rješenja kojim se ne dopušta, odnosno kojim se odbija preinaka tužbe, žalba je dopuštena.⁶⁰ Stoga u tom slučaju treba zastati s postupkom i takvu žalbu odmah dostaviti na rješavanje žalbenom sudu.⁶¹ Nakon pravomoćnosti rješenja kojim se ne usvaja preinaka tužbe nastavlja se postupak po prvobitnoj tužbi,⁶² odnosno predmet spora ostaje

⁵⁶ U tom je smislu odluka VSH, Gž- 1488/79., od 6. listopada 1979., PSP 16/200. i VSH, Rev- 2015/94., od 4. srpnja 1996., IO 1/1997.-94.

⁵⁷ Usp. POZNIĆ, B. – VRAŽALIĆ, M. – BAČIĆ, F., *Zakon o parničnom postupku sa komentarom, uvodnim zakonom i registrom pojmova*, Beograd, 1957., str. 156.

⁵⁸ Vidi ZUGLIA-TRIVA, str. 72.

⁵⁹ Usp. DIKA-ČIZMIĆ, str. 516.

⁶⁰ U tom je smislu odluka VSH, Gž- 2496/71., od 11. siječnja 1973., podatak kod JANKOVIĆ, str. 233.

⁶¹ Tako PAVLOVIĆ, M., *Objektivno i subjektivno preinačenje tužbe*, «Hrvatska pravna revija», god. I., 2001., br. 5, str. 95.

⁶² Podrobnije kod POZNIĆ, B. – VRAŽALIĆ, M. – BAČIĆ, F., *Zakon o parničnom postupku sa komentarom, uvodnim zakonom i registrom pojmova*, Beograd, 1957., str. 156.

onakav kakav je bio prije izjave o preinaci.⁶³ Kako, dakle, rješenje kojim se ne dopušta preinaka tužbe nije rješenje kojim se postupak u tom predmetu pravomoćno završava, protiv takvog rješenja ne bi bila moguća ni revizija (arg. ZPP, čl. 400.).⁶⁴

Propuštanje suda da o neprihvatanju preinake tužbe odluči posebnim rješenjem može predstavljati relativno bitnu povredu odredaba parničnog postupka.⁶⁵

Treba napomenuti da se ova odredba čl. 190. st. 8. ZPP-a odnosi samo na objektivnu preinaku tužbe, a ne i na subjektivnu preinaku iz čl. 196. st. 2. ZPP-a.⁶⁶

6. Vrste objektivne preinake tužbe

(Objektivna) preinaka tužbe jest promjena istovjetnosti zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahtjeva uz postojeći (ZPP, čl. 191. st. 1.).

6.1. Preinaka tužbe promjenom istovjetnosti tužbenog zahtjeva

Do preinake u pravom, užem smislu dolazi kad tužitelj umjesto postojećeg tužbenog zahtjeva istakne neki drugi, nezavisno od toga opravdava li novi zahtjev istom ili drukčijom tužbenom osnovom. Usto, do promjene zahtjeva dolazi i posredno, zbog promjene tužbene osnove kad ona determinira sadržaj zahtjeva.⁶⁷

Najčešći slučajevi preinake tužbe promjenom identiteta predmeta spora jesu oni kod kojih dolazi do promjene i tužbenoga zahtjeva i činjenične osnove. Kod tih bi slučajeva koincidirali momenti navedeni uz prve dvije kategorije kvalitativne preinake tužbe. U literaturi se navodi da primjer za takvu preinaku postoji u slučaju kada bi se umjesto prvotno traženog iznosa od 1. 000, 00 EUR dospjelih 1. 11. 2006. tražila isplata iznosa od 1. 000, 00 USD dospjelih 1. 1. 2007. Do kvalitativne promjene tužbenoga zahtjeva uz neizmijenjenu činjeničnu osnovu dolazi primjerice kada se iz iste činjenične osnove umjesto utvrđenja postojanja obveze isplate određenog iznosa određenog dana traži, zato što je ona u međuvremenu dospjela, kondemncija na isplatu toga iznosa.⁶⁸ Tužitelj je preinačio tužbu

⁶³ To znači da se preinaka poduzima uvijek uz prešutni uvjet da sud raspravlja i odlučuje o prvobitnom zahtjevu za slučaj da ne dopusti preinaku. Tako POZNIĆ, B. – RAKIĆ VODINELIĆ, V., *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1999., str. 199. Suprotno, Juhart drži da taj uvjet mora biti izričito izjavljen. JUHART, J., *Civilno procesno pravo FLRJ*, Ljubljana, 1961., str. 278.

⁶⁴ Vidi u tom smislu odluke VSH, Rev- 197/86., od 4. ožujka 1986., PSP 32/163. i Rev- 777/87., od 3. rujna 1987., PSP 41/104.

⁶⁵ Usp. odluku VSH, Rev- 1959/84., od 8. siječnja 1985., PSP 28/85-95.

⁶⁶ Vidi odluku ŽS u Bjelovaru, Gž- 277/97., od 14. veljače 1997., IO 1/1997-116.

⁶⁷ Tako TRIVA-DIKA, str. 426.

⁶⁸ Usp. DIKA-ČIZMIĆ, str. 333.

promjenom istovjetnosti zahtjeva kada, primjerice, tijekom parnice umjesto vindikacijskog zahtjeva istakne zahtjev da ga tuženik prestane uznemiravati u vršenju njegova prava vlasništva (*actio negatoria*). Time je preinačio tužbu jer je promijenio istovjetnost zahtjeva.⁶⁹ Preinačio je i time da umjesto zahtjeva za iseljenje iz stana postavi zahtjev za otkaz ugovora o korištenju stana na temelju druge činjenične osnove.⁷⁰

Treba napomenuti da je Novelom u naš parnični postupak uveden novi institut – **stupnjevita tužba**, kao iznimka od pravila da tužbeni zahtjev mora biti određeno postavljen već u tužbi. U stupnjevitijoj se tužbi pored tzv. manifestacijskog zahtjeva, koji mora biti određen, ističe i nespecificirani kondemnatorni zahtjev kojega je tužitelj dužan određeno (kvalitativno i) kvantitativno postaviti tek naknadno kad se za to ispune pretpostavke i kad ga sud pozove da to učini.⁷¹ U tom smislu tužitelj bi mogao na temelju rezultata dobivenog izvješća (o položenom računu ili pregledu imovine i obveza) preinačiti svoj izvorno postavljeni nekvantificirani zahtjev, svakako uz ispunjenje općih pretpostavki za objektivnu preinaku tužbe. Ako bi tužitelj na neki drugi način saznao za podatke potrebne za određeno postavljanje zahtjeva, mogao bi i prije nego što sud odluči o manifestacijskom zahtjevu (kvalitativno i) kvantitativno odrediti svoj izvorno neodređeni zahtjev, a na tako anticipirano preciziranje ne bi se primjenjivala pravila o preinaci tužbe jer je već u konstrukciji stupnjevite tužbe sadržano pravo i dužnost tužitelja na preciziranje neodređeno postavljenog zahtjeva.⁷²

Kod kvalitativne preinake tužbe postavlja se pitanje **sudbine ranije tužbe**, tužbe kakva je bila prije preinake. - je li ona povučena ili je u odnosu na nju parnica prestala teći. Radi zaštite interesa tuženika u odnosu na povučeni zahtjev trebalo bi primjenjivati i pravila o povlačenju tužbe.⁷³ Procesnim učinkom pravila o povlačenju tužbe poništile bi se posljedice prouzročene podnošenjem tužbe i zasnivanjem litispendencije *ex tunc*.⁷⁴ Ako se tuženik nije protivio kvantitativnoj preinaci, kao i onda ako se usprotivio preinaci tužbe prije nego što se upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, a sud je preinaku dopustio, tuženik ne bi bio doveden u nepovoljan položaj ako bi se prvobitni zahtjev smatrao povučenim. Međutim, ako je tužitelj predložio preinaku tužbe nakon što se tuženik upustio u raspravljanje o

⁶⁹ Vidi odluku VSH, Rev- 1386/85., od 13. kolovoza 1986., PSP 32/144.

⁷⁰ U tom je smislu odluka VSH, Rev- 341/86., od 23. travnja 1986., PSP 32/145.

⁷¹ Usp. DIKA, M., *Samostalna manifestacijska tužba i stupnjevita tužba*, «Pravo u gospodarstvu», god. 44, 2005., br. 1, str. 16. O stupnjevitijoj tužbi vidi i kod ŠUMANOVIĆ, M., *Tužbe u parničnom postupku*, rad u zborniku «Novote u parničnom postupku», Zagreb, 2003., str. 182.-184.

⁷² Tako DIKA, M., *o. c.*, str. 16.

⁷³ Vidi kod TRIVA-DIKA, str. 426. Promjena istovjetnosti zahtjeva predstavlja u stvari **povlačenje** ranije istaknutog zahtjeva i njegovo zamjenjivanje novim, drukčijim. ZUGLIA-TRIVA, str. 427.

⁷⁴ Tako ATTIAS, A., *Objektivna preinaka tužbe kroz sudsku praksu*, «Hrvatska pravna revija», god. V, 2005., br. 9, str. 104.

glavnoj stvari, pa ako usprkos tome što se usprotivio preinaci, sud dopusti preinaku, presumpcija o povlačenju tužbe opstruirala bi njegovo pravo da raspravi spor do kraja (v. ZPP, čl. 193. st. 3.). Stoga postoji mišljenje da se u ovom slučaju tužitelj odriče tužbenog zahtjeva.⁷⁵ Parnica u povodu ranije tužbe prestaje teći,⁷⁶ odnosno prestaje litispendencija na temelju **prvobitne** tužbe, parnica se u pogledu prijašnjeg zahtjeva gasi *ex tunc*, a do tada ostvareni rezultati raspravljanja mogu se koristiti i u toj novoj parnici.⁷⁷

Postavljanjem prvotnog zahtjeva prekid zastarijevanja nije ni nastupio.⁷⁸

Tuženiku bi se svakako moralo priznati pravo na naknadu **troškova** postupka u povodu ranije tužbe, osim ako je do preinake došlo zbog okolnosti iz stavka 2. (ako tužitelj preinačuje tužbu tako da, zbog okolnosti koje su nastale nakon podnošenja tužbe, zahtjeva iz iste činjenične osnove drugi predmet ili novčanu svotu), a utuženi je zahtjev do nastanka tih okolnosti bio osnovan.⁷⁹

Budući da isticanje drugog tužbenog zahtjeva umjesto potojećeg znači preinačenje tužbe, sud je dužan ustanoviti pravodobnost tužbe glede tog novog zahtjeva.⁸⁰ U pogledu **novih** tužbenih zahtjeva, drži se da je parnica pokrenuta tek kad su ti zahtjevi istaknuti pa litispendencija nastupa dostavom tuženiku tužiteljeve izjave o preinaci.⁸¹

Što se preinake tužbene osnove tiče, preinaka tužbe postoji i kad se generički određeni tužbeni zahtjev osniva na bitno drukčijem **činjeničnom stanju**, drugom historijskom zbivanju, drukčijem kompleksu činjenica od onih koje su bile tužbena osnova po svom tekstu (formalnom sadržaju) istog tužbenog zahtjeva, ili kad su bitnim elementima činjenične osnove dodani novi, preinačeni, ili oduzeti neki prije istaknuti, tako da novo formirani kompleks činjenica objektivno dovodi do promjene identiteta tužbenog zahtjeva.⁸² Kad istakne drugi tužbeni zahtjev, tužitelj može promijeniti i činjeničnu osnovu tužbe, ali i ne mora.⁸³ Međutim, svaka promjena činjenične osnove tužbe ne predstavlja istovremeno i preinaku tužbe,⁸⁴ pa,

⁷⁵ Vidi ZUGLIA, S., *Građanski parnični postupak FNRJ*, Zagreb, 1957., str. 433.

⁷⁶ Usp. DIKA-ČIZMIĆ, str. 334.

⁷⁷ Tako TRIVA-DIKA, str. 426.

⁷⁸ U tom je smislu odluka VSH, Rev- 2283/86., od 31. kolovoza 1998., podatak kod NAKIĆ, J., *Preinačenje i proširenje tužbe te stupanje u parbu*, rad u zborniku «Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse», Godišnjak 5, Zagreb, 1989., str. 582.

⁷⁹ Usp. DIKA-ČIZMIĆ, str. 334.

⁸⁰ U tom je smislu odluka ŽS u Bjelovaru, Gž- 1854/93., IO 1994/476.

⁸¹ Vidi TRIVA-DIKA, str. 425.

⁸² *Ibid.*, str. 426.; Vidi i ZUGLIA-TRIVA, str. 429.

⁸³ Tako STANKOVIĆ, G., *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1989., str. 272.

⁸⁴ U kojim će slučajevima kvalitativna promjena (pravostvarajuće) činjenične osnove dovesti do promjene identiteta predmeta spora uz neizmijenjen tužbeni zahtjev, ovisit će o teoriji predmeta spora koja će se prihvatiti. Ipak, čak i u okviru tzv. moderirane čiste procesne teorije predmeta spora, promjena činjenične osnove dovodi do promjene identiteta predmeta spora kod tzv. generički određenih zahtjeva, kao što su to novčani zahtjevi (usp. TRIVA, S. – BELAJEC, V. – DIKA, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 1986., dalje – TRIVA,

primjerice, ako tužbeni zahtjev ostane u svojoj biti, a ne samo po svom tekstu, identičan, promjena tužbene osnove nije preinaka već korektura, dopuna ili razjašnjenje činjenične osnove prijašnjeg spora.⁸⁵ Predstavlja li promjena činjeničnih navoda preinaku tužbe, zavisit će često od pravne kvalifikacije spora, pa će to u nekim slučajevima biti moguće utvrditi tek nakon svestranog razmatranja predmeta spora.⁸⁶ U prilog stajalištu da se promjenom činjenične osnove može preinačiti predmet spora, pa time i tužba, govore odredbe st. 2. i 3. čl. 191. ZPP-a. Prema spomenutom st. 2., ako se tuženik ne može protiviti preinaci kojom se, zbog okolnosti koje su nastale nakon podnošenja tužbe, iz (bitno) iste činjenične osnove traži drugi predmet ili novčana svota, tada se, *a contrario*, on može protiviti preinaci u kojoj se sadržajno izmijenjeni tužbeni zahtjev temelji na izmijenjenoj činjeničnoj osnovi. To bi značilo da izmijenjena činjenična osnova dovodi do takve promjene identiteta predmeta spora da se na nju primjenjuju pravila o preinaci. Prema st. 3., tužba nije preinačena ako je tužitelj, između ostalog, promijenio, dopunio ili ispravio pojedine navode, tako da zbog toga tužbeni zahtjev nije promijenjen. *A contrario*, iz te bi odredbe bilo moguće zaključiti da bi se tužba smatrala preinačenom ako bi zbog promjena, dopuna ili ispravaka činjeničnih navoda (činjenične osnove) identitet (nominalno jednako glasećeg) tužbenog zahtjeva bio promijenjen.⁸⁷

6.2. *Preinaka tužbe povećanjem postojećeg zahtjeva*

Tužitelj može preinačiti tužbu proširenjem tužbenog zahtjeva na način da **kvantitativno poveća** postojeći tužbeni zahtjev (primjerice, kad poveća glavni zahtjev ili uz glavni zahtjev istakne sporedni zahtjev – ugovornu kaznu, plodove i sl.).⁸⁸ Tako se u ovom slučaju ne radi o preinaci u pravom, užem smislu, jer postojeći zahtjev i dalje postoji i o njemu parnica i dalje teče, ZPP ovu vrstu kumulacije tretira kao preinaku kako bi je podvrgnuo restrikcijama ovlaštenja tužitelja da tu promjenu izvrši.⁸⁹

Tužitelj u pravilu na temelju (bitno) iste činjenične osnove traži više nego što je bilo utuženo, primjerice kad umjesto utuženih 10. 000, 00 kuna za uzdržavanje traži 15.000, 00 kuna. Ako se, pak, iz bitno izmijenjene

str. 342.). Naime iz samog, generički određenog, tužbenog zahtjeva nije moguće utvrditi radi ostvarenja koje je od više eventualno dugovanih novčanih obveza istaknut - to je moguće samo iz činjenične osnove na kojoj je utemeljen. Ako se izvorno određeni iznos tražio iz činjenično supstanciranog odnosa prodaje, da bi se nakon toga tražio iz drugog činjenično bitno različito supstanciranog odnosa zajma, tada je identitet predmeta spora, takvom promjenom činjenične osnove kvalitativno izmijenjen, a tužba preinačena, premda je tužbeni zahtjev nominalno ostao isti. DIKA-ČIZMIĆ, str. 334.

⁸⁵ Usp. TRIVA-DIKA, str. 426.

⁸⁶ *Ibid.*, str. 427.

⁸⁷ Vidi DIKA-ČIZMIĆ, str. 334.

⁸⁸ Tako STANKOVIĆ, G., *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1989., str. 272.

⁸⁹ Usp. TRIVA-DIKA, str. 426.

činjenične osnove traži više, tada bi koincidirale kvalitativna i kvantitativna preinaka.⁹⁰

Pošto tužitelj već u tužbi mora odrediti opseg tužbenog zahtjeva, preinaka tužbe povećanjem tužbenog zahtjeva daje mu mogućnost da tužbeni zahtjev prilagodi rezultatima raspravljanja.⁹¹ Primjerice, kad zbog pogoršanja zdravstvenog stanja tijekom postupka na ime novčane naknade zatraži veći iznos u odnosu na onaj koji je istaknuo u tužbenom zahtjevu.

Kad tužitelj postojeći zahtjev kvantitativno poveća, on time, ustvari, obavlja **sukcesivnu objektivnu kumulaciju** tužbenih zahtjeva, pa bi u takvom slučaju trebalo primjenjivati i pravila koja se na nju odnose.⁹² Tako bi i za povećani dio zahtjeva sud morao biti stvarno nadležan te bi morala biti određena ista vrsta postupka. Tužitelj nije ovlašten preinačiti tužbeni zahtjev njegovim povećanjem ako bi se povećani dio zahtjeva trebao rješavati po pravilima za koja vrijede propisi o bračnim i paternitetskim sporovima, radnim sporovima, sporovima zbog smetanja posjeda, o izdavanju platnog naloga i sl.⁹³

Kvantitativna preinaka tužbe postoji i kad tužitelj u postupku nakon podnošenja prigovora protiv platnog naloga povisi zahtjev iznad onoga istaknutog u mandatnoj tužbi.⁹⁴ Ova preinaka postoji i kad tužitelj ne obrazlaže naknadno povećanje tužbenog zahtjeva nikakvim novim činjenicama, nego jednostavno izjavljuje da je visinu tužbenog zahtjeva prvotno pogrešno procijenio.⁹⁵ U istoj parnici tužitelj može preinačiti tužbu povećanjem tužbenog zahtjeva za iznos za koji je prije povukao tužbu. Takvom preinakom ponovno dolazi do prekida zastare.⁹⁶ Međutim, kad tužitelj, nakon što je pravomoćnom djelomičnom presudom odlučeno o jednom od istaknutih zahtjeva, poveća taj zahtjev, ne radi se o preinaci tužbe već o novoj tužbi koju bi trebalo odbaciti, jer je u pitanju presuđena stvar.⁹⁷

Kvantitativnim povećanjem postojeći **prvobitni zahtjev** ne doživljava kvalitativne promjene, pa o njemu parnica još teče.⁹⁸ U odnosu na **novoihtaknute zahtjeve**, odnosno u dijelu u kojem je povećan postojeći zahtjev, parnica počinje teći (litispendencija) od trenutka kad je tuženik o

⁹⁰ Vidi DIKA-ČIZMIĆ, str. 334.

⁹¹ Tako ŽIVANOVIĆ, M., *Preinačenje tužbe*, «Srpska pravna misao», god. XI-XII, 2005., br. 1.-4., str. 12.

⁹² Usp. TRIVA-DIKA, str. 426.

⁹³ Vidi ATTIAS, A., *Objektivna preinaka tužbe kroz sudsku praksu*, «Hrvatska pravna revija», god. V, 2005., br. 9, str. 105.

⁹⁴ Tako VPSH, u odluci Pž- 2625/84., od 25. lipnja 1985, PSP 28/183.

⁹⁵ Usp. ŽIVANOVIĆ, M., *Preinačenje tužbe*, «Srpska pravna misao», god. XI-XII, 2005., br. 1.-4., str. 16.

⁹⁶ Vidi odluku PSH, Pž- 24/91., od 12. veljače 1991., PSP 48/135.

⁹⁷ Tako VSH, Rev- 96/2005-2., od 21. lipnja 2005., podatak kod «Informator» broj 5475.-5476. od 26. kolovoza 2006., str. 4.

⁹⁸ Usp. TRIVA-DIKA, str. 426.

tome obaviješten (arg. ZPP, čl. 194. st. 2.).⁹⁹ Tako, primjerice, kad visina troškova zastupanja odvjetnika, u skladu s Tarifom za nagradu odvjetnika, zavisi od vrijednosti predmeta spora, a ona se tijekom postupka mijenjala jer je tužitelj povećao tužbeni zahtjev, visina troškova za svaku radnju što ju je poduzeo odvjetnik određuje se s obzirom na vrijednost predmeta spora u vrijeme poduzimanja te procesne radnje, a ne prema visini konačno postavljenog tužbenog zahtjeva.¹⁰⁰

6.3. *Preinaka tužbe isticanjem drugog zahtjeva uz postojeći*

Preinaka tužbe isticanjem drugog zahtjeva uz postojeći sastoji u izmijenjenom sadržaju tužbenog zahtjeva na način da se uz postojeći **doda i novi tužbeni zahtjev** (primjerice, uz zahtjev za raskid ugovora zatraži i naknadu štete zbog neispunjenja, uz zahtjev za razvod braka istakne i zahtjev za uzdržavanje i sl.).

Podnošenjem novoga tužbenog zahtjeva uz postojeći ne bi se ni u kom slučaju postupak smio odugovlačiti u većoj mjeri nego što bi se odugovlačio da je taj novi zahtjev podnesen nezavisno od prvobitne tužbe.¹⁰¹

Ni ova promjena nije preinaka *stricto sensu* jer prvobitni zahtjev ostaje neizmijenjen, no ZPP i ovu promjenu podvrgava režimu preinake, a time i restrikcijama tog instituta.¹⁰²

Naknadno isticanje drugog, odnosno drugih zahtjeva uz postojeći primjer objektivne je sukcesivne kumulacije, pa bi za nj, pored pravila o preinaci, trebala vrijediti i pravila o dopustivosti objektivne kumulacije,¹⁰³ odnosno za dopustivost takve preinake moraju se kumulativno ispuniti pretpostavke za objektivnu preinaku i za objektivnu kumulaciju tužbenih zahtjeva.

Da bi ova vrsta preinake bila dopuštena, potrebno je da osim što su nakon podnošenja tužbe nastale takve okolnosti koje opravdavaju preinaku, bude ispunjena i druga pretpostavka - da nije izmijenjena činjenična osnova na temelju koje se traži preinaka. Inzistiranje na tome da je ta preinaka moguća samo ako se nešto drugo traži iz iste činjenične osnove, treba shvatiti u smislu da se drugo traži na temelju iste činjenične osnove na kojoj je bio utemeljen izvorni zahtjev dopunjene okolnostima koje su nastale nakon podnošenja tužbe sudu. Zbog tih dopuna činjenična osnova može biti kvalitativno izmijenjena i u smislu da, primjenom druge norme, opravdava pružanje sadržajno različite pravne zaštite od izvorno zatražene. Takav bi, npr., bio slučaj u kojemu je tužitelj izvorno zatražio predaju stvari, a kasnije naknadu štete zato što ju je tuženik nakon podnošenja tužbe uništio.¹⁰⁴ I kada

⁹⁹ Tako STAROVIĆ, B. – KEĆA, R., *Građansko procesno pravo*, Novi Sad, 1998., str. 230.

¹⁰⁰ Vidi odluku VSH, Rev- 2080/91., od 12. prosinca 1991., IO 1993/256.

¹⁰¹ Usp. ZUGLIA, S., *Građanski parnični postupak FNJR*, Zagreb, 1957., str. 383.

¹⁰² Vidi TRIVA-DIKA, str. 426.

¹⁰³ Usp. TRIVA-DIKA, str. 426.

¹⁰⁴ Tako i podrobnije kod DIKA-ČIZMIĆ, str. 335.

tužitelj tijekom postupka uz tužbeni zahtjev za naknadu štete zbog povrede ugleda časti i osobnosti istakne i drugi zahtjev kojim traži objavljivanje presude odnosno ispravka, takva pravna situacija ukazuje na ispunjenost pretpostavki za dopuštenost preinake, jer je to svrhovito za konačno rješenje odnosa među strankama, a zahtjevi se temelje na istom štetnom događaju i predstavljaju jedinstvenu cjelinu.¹⁰⁵ Što se tiče novih zahtjeva, drži se da je parnica pokrenuta u trenutku kad su istaknuti, a litispendencija nastupa dostavom tuženiku tužiteljeve izjave o preinaci.

7. Što se ne smatra preinakom tužbe

Tužba nije preinačena ako je tužitelj promijenio pravnu osnovu tužbenog zahtjeva, ako je smanjio tužbeni zahtjev ili ako je promijenio, dopunio ili ispravio pojedine navode, tako da zbog toga tužbeni zahtjev nije promijenjen (ZPP, čl. 191. st. 3.).

7.1. Promjena pravne osnove tužbenog zahtjeva

7.1.1. **Promjena pravne osnove tužbenog zahtjeva** jest takva promjena koja se sastoji u tome što je tužitelj označio drugo pravno pravilo koje, po njegovoj ocjeni, treba primijeniti u konkretnom slučaju da bi se izrekla tražena pravna posljedica.¹⁰⁶

Promjena pravne osnove tužbenog zahtjeva nije preinaka tužbe,¹⁰⁷ pa promjene u pogledu pravne osnove tužbe nisu relevantne za preinaku tužbe.

Drugim riječima, izmjena shvaćanja tužitelja o tome koje bi pravne propise trebalo primijeniti prilikom rješavanja o njegovom tužbenom zahtjevu, sama po sebi ne predstavlja preinaku tužbe, svakako uz uvjet da ona nije bitan element identiteta tužbenoga zahtjeva. Pošto istaknuta pravna osnova tužbenog zahtjeva ne predstavlja element tužbenog zahtjeva,¹⁰⁸ tužiteljeva teza o pravnoj kvalifikaciji zahtjeva u pravilu za sud nije relevantna, pa ni promjene njegovog shvaćanja o pravnoj kvalifikaciji nemaju utjecaja na identitet zahtjeva.¹⁰⁹ Ovo je pravilo u skladu s odredbom po kojoj sud nije vezan pravnom osnovom spora što ju je tužitelj istaknuo u tužbi (*iura novit curia*, v. ZPP, čl. 186. st. 3.).¹¹⁰

¹⁰⁵ Vidi odluku ŽS Rijeka, Gž- 1171/2002., od 7. listopada 2003., IO 2004/1. str. 249.

¹⁰⁶ Vidi STANKOVIĆ, G., *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1989., str. 271.

¹⁰⁷ Tako Okružni sud u Splitu, Gž- 1606/75., od 26. studenoga 1976., podatak kod NAKIĆ, J., *Preinačenje i proširenje tužbe te stupanje u parbu*, rad u zborniku «Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse», Godišnjak 5, Zagreb, 1989., str. 582, bilj. 17.

¹⁰⁸ Usp. ZUGLIA-TRIVA, str. 429.

¹⁰⁹ Vidi TRIVA-DIKA, str. 427.

¹¹⁰ Prema stajalištu sudske prakse, nije odlučno kako je tužitelj pravno ocijenio spor, jer

Pravna bi kvalifikacija bila bitan element sadržaja tužbenoga zahtjeva i time predmeta spora kada bi se u deklaratornom tužbenom zahtjevu pravno kvalificirao odnos čije se utvrđenje traži - npr. utvrđenje prava vlasništva na nekoj stvari itd.¹¹¹

Prema stajalištu sudske prakse ne radi se o preinaci tužbe kad tužitelj promijeni samo pravnu osnovu tužbe,¹¹² međutim kad se tužbeni zahtjev izmijeni tako da se umjesto utvrđenja ništavosti pravnog posla traži poništenje pravnog posla, ne radi se o promjeni pravne osnove tužbenog zahtjeva, već o promjeni istovjetnosti zahtjeva, pa je time tužba preinačena.¹¹³

7.1.2. Što se **promjene predloženih dokaza** tiče, kako dokazi nisu bitan element identiteta tužbe, sud nije vezan za prijedloge stranaka u pogledu dokaznih sredstava,¹¹⁴ pa ni promjena dokaznih sredstava ne predstavlja preinaku tužbe.

7.2. *Smanjenje tužbenog zahtjeva*

Smanjenju tužbenog zahtjeva ZPP ne pridaje značenje preinake tužbe (v. ZPP, čl. 191. st. 3.).

Smanjenje tužbenog zahtjeva ne predstavlja neku posebnu parničnu radnju, već po svojoj biti predstavlja ili djelomično povlačenje tužbe,¹¹⁵ ili djelomično odricanje od tužbenog zahtjeva. Kada tužitelj smanji tužbeni zahtjev, ta procesna dispozicija ima učinak povlačenja tužbe (tužba se može povući samo djelomično – smanjenjem tužbenog zahtjeva), a povučena tužba smatra se kao i da nije podnesena.¹¹⁶ Postoji mišljenje da smanjenje tužbenog zahtjeva, iako predstavlja promjenu tužbenog zahtjeva, ne predstavlja preinaku jer se drži da se tužitelj za smanjeni dio odrekao tužbenog zahtjeva,¹¹⁷ pa za tu dispoziciju nije potreban pristanak tuženika niti, ako se tuženik usprotivi smanjenju, odobrenje suda.¹¹⁸

sud nije vezan za pravnu osnovu tužbenog zahtjeva što ju je naveo tužitelj (VSH, Gž- 3/99., od 8. srpnja 1999., IO 1/00-143.), odnosno sud ju je dužan sam pravno kvalificirati (VSH, Rev-946/82., od 28. travnja 1983., PSP 23/253.).

¹¹¹ Usp. TRIVA, str. 331. Vidi i DIKA-ČIZMIĆ, str. 336.

¹¹² Vidi odluku OS u Splitu, Gž- 1606/75., od 26. studenoga 1976., podatak kod NAKIĆ, J., *Preinačenje i proširenje tužbe te stupanje u parbu*, rad u zborniku «Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse», Godišnjak 5, Zagreb, 1989., str. 582.

¹¹³ Tako ŽS u Koprivnici, u odluci Gž- 395/02., od 23. travnja 2002., IO 1/03-186.

¹¹⁴ Usp. TRIVA-DIKA, str. 427.

¹¹⁵ Vidi odluku ŽS u Zagrebu, Gž-2558/96., od 4. veljače 1997., IO 1/1997-113.

¹¹⁶ Usp. odluku ŽS u Zagrebu, Gž- 2558/96., od 4. veljače 1997. i Gž- 3451/96., od 25. veljače 1997., IO 1/1997-113. Tako i OS u Zagrebu, Gž- 2728/84., PNZ 25/85-127.

¹¹⁷ Vidi ČIZMOVIĆ, M. – ĐURIČIN, B., *Građansko procesno pravo*, Podgorica, 1997., str. 191.

¹¹⁸ U austrijskoj se sudskoj praksi i dijelu doktrine (FASCHING, Kom., III, 125) smatra da je smanjenje tužbenog zahtjeva, u nedostatku drukčije zakonske odredbe, dopušteno u svakom stadiju postupka. Dopunski se to opravdava okolnošću da se kod smanjenja, za razliku prema povlačenju tužbe, procesni odnos ne ukida u cijelosti, zbog čega razlozima procesne ekonomije treba dati prednost pred potrebom zaštite tuženika. Prema dijelu doktrine koji polazi

Kako ZPP ovu vrstu preinake ne smatra preinakom u tehničkom smislu, za nju, sa stajališta odredaba o preinaci, nije potreban ni pristanak tuženika ni odobrenje suda ako pristanka nema. Međutim, kako se na smanjenje tužbenog zahtjeva primjenjuju odredbe o povlačenju tužbe, smanjenje tužbenog zahtjeva ipak ne bi bilo moguće bez pristanka tuženika ako se on upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, a pristanak u ovom slučaju ne bi bio nužan smo onda ako bi se tužitelj odrekao toga smanjenog dijela tužbenog zahtjeva.¹¹⁹

Tužitelj je, primjerice, smanjio prvobitni tužbeni zahtjev kad umjesto zahtjeva za osudu na činidbu istakne zahtjev za utvrđenje, jer je zahtjev za utvrđenje već prešutno bio sadržan u zahtjevu za osudu na činidbu.¹²⁰ Isto tako tužitelj je smanjio postojeći zahtjev kad u konačnom zahtjevu smanji suvlasnički dio koji zahtjeva za sebe, pa u ovom slučaju nije riječ o preinaci tužbe.¹²¹

7.3. Promjena, dopuna ili ispravak pojedinih navoda

Promjena, dopuna i ispravak, a treba dodati i interpretacija, činjeničnih navoda i dokaznih prijedloga nemaju značenje preinake tužbe ako se njima ne mijenja tužbeni zahtjev,¹²² dakle ako se njima ne mijenja činjenična osnova spora, zbog čega bi došlo do promjene identiteta predmeta spora. Tek u tom slučaju smatra se da ne postoji preinaka tužbe.

Radi se o takvim izmjenama kojima se ne mijenjaju činjenice koje su nužne za primjenu pravnog pravila, a tu nedvojbeno spadaju ispravci grješaka u pisanju i računanju, pravilna oznaka robe, i sl.¹²³

Dopuna tužbe (činjeničnih navoda i dokaznih prijedloga) promjena je tužbe kojom se dopunjuje i razjašnjava prikazano stanje stvari (primjerice, iznošenjem novih činjenica ili predlaganjem novih dokaza), a tužitelj može dopunjavati svoje navode bez ikakvog ograničenja sve do zaključenja glavne rasprave.¹²⁴ **Ispravak** tužbe je, pak, promjena tužbe koja se sastoji u ispravcima i promjenama tužbenih navoda radi otklanjanja grešaka u navodima (primjerice, ispravljanje pogreške u imenima, računanju, označavanju vremena i mjesta i sl.).¹²⁵ Tako je u praksi izraženo stajalište

od toga da smanjenje tužbenog zahtjeva nije ništa drugo nego djelomično povlačenje tužbe, kod kojega razlozi zaštite tuženika zahtijevaju isti obzir kao i kod potpunog povlačenja, treba i na ograničenje tužbe primijeniti pravila o povlačenju tužbe (usp. RECHBERGER-SIMOTTA, ZPR, 328). Podatak kod DIKA-ČIZMIĆ, str. 336.

¹¹⁹ Usp. ATIAS, A., *Objektivna preinaka tužbe kroz sudsku praksu*, «Hrvatska pravna revija», god. V, 2005., br. 9, str. 108.

¹²⁰ Tako STANKOVIĆ, G., *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1989., str. 270.

¹²¹ Vidi odluku VSH, GŽ- 599/79., od 8. kolovoza 1979., PSP 16/187

¹²² Usp. odluku OS u Zagrebu, GŽ- 1780/87., od 24. veljače 1987., podatak kod JANKOVIĆ, str. 237.

¹²³ Tako DIKA-ČIZMIĆ, str. 336.

¹²⁴ Usp. STANKOVIĆ, G., *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1989., str. 270.

¹²⁵ *Ibid.*, str. 270.

da u slučaju u kojemu je tužitelj postavio zahtjev radi uklanjanja svih nedostataka u stanu, njegovi kasniji navodi kojima pobliže određuje tužbeni zahtjev u pogledu opisa potrebnih radova radi uklanjanja nedostataka nemaju značenje preinake tužbe.¹²⁶

Naknadno isticanje **incidentalnog zahtjeva za utvrđenje** nije podvrgnuto režimu preinake tužbe. Ako odluka o sporu ovisi o tome postoji li ili ne postoji kakav pravni odnos koji je prije ili tijekom parnice postao sporan, tužitelj može istaknuti i tužbeni zahtjev da sud utvrdi da takav odnos postoji odnosno da ne postoji, ako je sud pred kojim parnica teče nadležan za takav zahtjev, ali isticanje takvog (deklaratornog) zahtjeva **nakon podnošenja tužbe neće se** smatrati preinakom tužbe (ZPP, čl. 187. st. 3. i 4.).¹²⁷ Zakonodavac naknadno isticanje incidentalnog zahtjeva za utvrđenje nije podvrgnuo režimu preinake tužbe, kako se tuženik ne bi mogao bezrazložno protiviti raspravljanju i odlučivanju o ovom zahtjevu,¹²⁸ kao i zbog toga da se zahtjevu prejudicijelnog sadržaja u ovoj situaciji vrati stvarni procesni značaj.¹²⁹

Prema stajalištu sudske prakse ne radi se o preinaci tužbe ako tužitelj tijekom glavne rasprave tužbeni zahtjev za povećanje doprinosa za uzdržavanje ograniči do određenog vremena,¹³⁰ kada tužitelj promijeni pojedine navode tužbe,¹³¹ a ni usklađivanje naziva tuženika s promjenama koje su izvršene nakon zasnivanja radnog odnosa ne predstavlja subjektivnu preinaku tužbe, nego ispravku.¹³² Ne radi se o preinaci tužbe ni onda kad tuženik tijekom postupka umre, a tužitelj zatraži da se postupak nastavi spram njegovog univerzalnog sukcesora.¹³³ Naime, sukcesor ne počinje parnicu iznova, već je nastavlja u onom stadiju u kojemu ju je zatekao u trenutku kad je u nju stupio.¹³⁴

U sudskoj praksi često se susreće tzv. «**preciziranje**» **tužbenog zahtjeva**, koje se najčešće sastoji u promjeni jezične formulacije tužbenog zahtjeva. ZPP ne poznaje pojam «preciziranja tužbenog zahtjeva». Kako se radi o

¹²⁶ Vidi odluku VSH, Rev- 2346/88., od 7. prosinca 1989., PSP 47/128.

¹²⁷ Usp. GRBIN, I., *Zakon o parničnom postupku sa sudskom praksom, bilješkama, napomenama, priložima i abecednim kazalom*, Zagreb, 2005., str. 182.

¹²⁸ Tako ŽIVANOVIĆ, M., *Preinačenje tužbe*, «Srpska pravna misao», god. XI-XII, 2005., br. 1.-4., str. 17.

¹²⁹ Vidi kod TRIVA-DIKA, str. 402.

¹³⁰ U tom je smislu odluka OS u Osijeku, Gž- 1771/88., od 26. svibnja 1988., PSP 40/95.

¹³¹ Vidi odluku OS u Zagrebu, Gž- 1780/87., od 24. ožujka 1987., podatak kod NAKIĆ, J., *Preinačenje i proširenje tužbe te stupanje u parbu*, rad u zborniku «Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse», Godišnjak 5, Zagreb, 1989., str. 582.

¹³² Tako Viši privredni sud Sr., Pž- 4085/73., podatak kod ČOSIĆ, R. – KRSMANOVIĆ, T., *Aktuelna sudska praksa iz građansko-procesnog prava*, Beograd, 2000., str. 77.

¹³³ Vidi odluku VSH, Rev- 1639/83., od 21. veljače 1984., podatak kod NAKIĆ, J., *Preinačenje i proširenje tužbe te stupanje u parbu*, rad u zborniku «Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse», Godišnjak 5, Zagreb, 1989., str. 581.

¹³⁴ Usp. odluku VSH, Rev- 1693/83., od 21. veljače 1984., podatak kod CRNIĆ, I., *Parnični postupak u praksi*, Zagreb, 1998., str. 228.

promjeni tužbenog zahtjeva koja ne predstavlja promjenu istovjetnosti tužbenog zahtjeva ili isticanje novog uz postojeći, ne radi se o preinaci, pa se ni tuženik ne treba posebno izjašnjavati na takav zahtjev.¹³⁵

III. SUBJEKTIVNA PREINAKA TUŽBE

1. Dopuštenost subjektivne preinake tužbe

Tužitelj može sve do zaključenja glavne rasprave svoju tužbu preinačiti i tako da umjesto prvobitnog tuženika tuži drugu osobu (ZPP, čl. 192. st. 1.).

Ratio ove odredbe jest u tome da se u određenim predmetima zbog novih, promijenjenih okolnosti ne započima parnica iz početka, nego da se procesni materijal iskoristi u raspravljanju između tužitelja i novoga tuženika.¹³⁶

Do subjektivne preinake u pravilu **dolazi** u onim slučajevima kad se pokaže da je tužitelj pogriješio u pasivnoj legitimaciji tuženika. Izvjesno je da će se tužitelj odlučiti na preinačenje tužbe označavanjem druge osobe kao tuženika uglavnom zbog toga što je tijekom postupka u odnosu na prvobitnog tuženika ocijenio da su njegovi izgledi da dobije parnicu ili sasvim neznatni ili je već siguran da će parnicu u odnosu na prvobitnog tuženika izgubiti.¹³⁷ O subjektivnoj preinaci, a ne ispravku tužbe, radi se, primjerice, kad je tužitelj tužio jednu osobu pa povodom prigovora promašene pasivne legitimacije tužbu upravi protiv druge osobe.¹³⁸

Kad tuženik umre i tužitelj kao tuženike označi nasljednike umrlog tuženika, **ne radi se o subjektivnoj preinaci tužbe**, niti je za to potreban pristanak nasljednika, jer se radi o ispravku tužbe, a nasljednici, kao pravni sljednici umrle osobe ne mogu se protiviti takvom ispravku tužbe¹³⁹ jer time tužba nije preinačena.¹⁴⁰ Na nasljednika bi pravomoćnost presude imala učinak i u slučaju da je parnica bila završena za života prvobitnog tuženika.¹⁴¹ Također, kad tužitelj naknadno naznači da njegovo potraživanje

¹³⁵ Tako KULENOVIĆ, Z. – MIKULIĆ, S. – MILIŠIĆ, S. – STANIŠIĆ, J. – VUČINA, D., *Komentari zakona o parničnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine i u republici Srpskoj*, Sarajevo, 2005., str. 100.

¹³⁶ Vidi POZNIĆ, B. – VRAŽALIĆ, M. – BAČIĆ, F., *Zakon o parničnom postupku sa komentarom, uvodnim zakonom i registrom pojmova*, Beograd, 1957., str. 158.

¹³⁷ Usp. MILUTINOVIĆ, A., *Preinačenje tužbe u subjektivnom smislu*, «Pravni život», XXII, 1973., br. 2, str. 55.

¹³⁸ Tako Viši privredni sud Vojvodine, u odluci Pž- 934/73., podatak kod ČOSIĆ, R. – KRSMANOVIĆ, T., *Aktuelna sudska praksa iz građansko-procesnog prava*, Beograd, 2000., str. 77.

¹³⁹ U tom je smislu odluka VSH, Rev- 1025/2003-2., od 26. siječnja 2005., IO 2005/2. str. 248.

¹⁴⁰ Vidi odluku VSH, II Rev- 81/89., od 23. siječnja 1990., PSP 47/137.

¹⁴¹ Usp. MILUTINOVIĆ, A., *Preinačenje tužbe u subjektivnom smislu*, «Pravni život», XXII, 1973., br. 2, str. 55.

potječe iz poslovanja druge poslovne jedinice tuženika, a ne one koja je bila označena u tužbi, time ne dolazi do preinačenja tužbe jer poslovne jedinice nisu pravne osobe.¹⁴²

Osoba koja **nije označena u tužbi** može postati tuženik u slučaju subjektivnog preinačenja tužbe, te uz njezin pristanak na preinačenje.¹⁴³ I onda kad sud nepobitno utvrdi da tuženik označen u tužbi ne postoji, ne može mijenjati ime/naziv tuženika niti može voditi parnicu protiv druge osobe bez zahtjeva tužitelja za preinaku tužbe.¹⁴⁴ Kad tužitelj, nakon što utvrdi da u vrijeme podnošenja tužbe više ne postoji osoba navedena kao tuženik, naznači kao tuženika drugu osobu, nije riječ o subjektivnom preinačenju tužbe, već o njezinu ispravku.¹⁴⁵ U takvom slučaju nije potrebna suglasnost prvotuženika jer on ustvari i ne postoji, niti je potrebna suglasnost pravilno označenog tuženika.

Subjektivne preinake nema ni onda kada se naknadno navede pravo ime stranke.¹⁴⁶ Ispravak imena/tvrtke/naziva ili neke druge karakteristike kojom se osoba tuženika individualizira **ne predstavlja** preinaku.¹⁴⁷ Međutim, podnesak tužitelja koji umjesto prvobitnog tuženika utužuje drugu osobu **jest sadržajno preinaka tužbe** u subjektivnom smislu, a ne prijedlog za ispravak tužbe.¹⁴⁸ Tako kada je tužitelj umjesto (bivše) radne organizacije u tijeku postupka tužio (bivšu) osnovnu organizaciju udruženog rada koja je bila u sastavu te radne organizacije, tada nije (bila) riječ o ispravku tužbe, već o subjektivnom preinačenju tužbe.¹⁴⁹

Nakon **odobrenja** preinake dotadašnji (prvobitni) tuženik prestaje biti stranka u toj parnici, pa u odnosu na njega preinaka predstavlja (obično ili kvalificirano) povlačenje tužbe.

Tužba se može preinačiti **istovremeno i subjektivno i objektivno**, ali bi se prvo trebalo odlučivati o subjektivnoj preinaci, pa ako dođe do subjektivne preinake, o objektivnoj preinaci treba se izjašnjavati novi tuženik. Suprotno, ako ne bi došlo do subjektivne preinake, prvobitni tuženik bi trebao dati ili

¹⁴² Tako VSH, Rev- 3057/93., od 29. kolovoza 1996., IO 2/1996-110.

¹⁴³ Vidi odluku VTSH, Pž-2984/95 od 2. travnja 1996., vidi web stranice Visokog trgovačkog suda – Izabrane odluke.

¹⁴⁴ Usp. odluku VPS u Sarajevu, Pž- 365/7., «Advokatura BiH», 1977., br. 3.-4.

¹⁴⁵ Vidi odluku VSH, II Rev- 70/85., od 17. listopada 1985. – PSP 30/112.

¹⁴⁶ Tako VPSH, u odluci Pž- 1181/80, PSP 4/81-67.

¹⁴⁷ Usp. POZNIĆ, B. – RAKIĆ VODINELIĆ, V., *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1999., str. 199. U tom smislu i onda kad je kao tuženika označio određeno ministarstvo, tužitelj može promijeniti naziv tuženika u Republika Hrvatska. VSH, Rev- 3006/93., od 9. prosinca 1993., IO 1/95-114. Suprotno, ako bi tužitelj promijenio naziv tuženika na način da umjesto Republike Hrvatske tuži županiju, radilo bi se o subjektivnoj preinaci tužbe, a ne ispravku, jer županija može biti stranka u postupku. VSH, Rev- 2191/98., podatak kod ATTIAS, A., *Subjektivna preinaka tužbe kroz sudsku praksu*, «Hrvatska pravna revija», god. V., 2005., br. 10, str. 107.

¹⁴⁸ Vidi odluku VPSH, SI- 2051/77., od 8. studenoga 1977., PSP 13/355.

¹⁴⁹ Usp. odluku VSH, Rev- 688/81., od 3. rujna 1981. i Rev- 1314/81., od 14. studenoga 1981., PSP 20/128.

uskratiti pristanak za objektivnu preinaku.¹⁵⁰

Prilikom preciziranja tužbenog zahtjeva i proširenja tužbe na novog tuženika tužitelj nije ovlašten mijenjati vrijednost predmeta spora koju je u tužbi naznačio,¹⁵¹ jer to može učiniti samo prilikom objektivne preinake tužbe.¹⁵²

Kada nakon izdavanja platnog naloga dođe do subjektivnog preinačenja tužbe, sud bi trebao ukinuti izdati platni nalog, a o tužbenom zahtjevu protiv novog tuženika treba odlučiti presudom jer platni nalog ne glasi na novooznačenog tuženika, i zbog toga takvo rješenje ne bi moglo biti podobno za ovrhu.¹⁵³

Ako tijekom postupka zbog subjektivnog preinačenja tužbe sud prestane biti stvarno **nadležnim**, on će se rješenjem oglasiti nenadležnim i po pravomoćnosti tog rješenja ustupiti predmet stvarno nadležnom sudu.¹⁵⁴

Protiv rješenja kojim prihvaća i odbija subjektivna preinaka tužbe dopuštena je posebna **žalba** (arg. ZPP, čl. 378. st. 1.).¹⁵⁵ Protiv ovoga rješenja revizija ne bi, pak, bila dopuštena jer rješenjem drugostupanjskog suda kojim je potvrđeno rješenje prvostupanjskog suda, kojim se ne dopušta preinačenje tužbe, postupak se pravomoćno ne završava.¹⁵⁶

2. Pristanak osobe koja treba stupiti u parnicu i tuženika na preinaku tužbe

2.1. Za preinaku tužbe prema st. 1. čl. 192. ZPP-a potreban je pristanak osobe koja treba stupiti u parnicu umjesto tuženika, a ako se tuženik već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i pristanak tuženika (ZPP, čl. 192. st. 2.).¹⁵⁷

A contrario, da bi tužitelj mogao valjano preinačiti tužbu promjenom osobe tuženika prije nego što se on upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, dovoljno je da na to pristane novi tuženik. Pristanak dotadašnjeg tuženika nije potreban.

¹⁵⁰ Tako ŽIVANOVIĆ, M., *Preinačenje tužbe*, «Srpska pravna misao», god. XI-XII, 2005., br. 1.-4., str. 26.

¹⁵¹ U tom je smislu odluka VSH, Rev- 62/94., od 23. veljače 1994., IO 2/1995-115.

¹⁵² Tako VSH, u odluci Rev-538/03-2. objavljena u «Informatoru» broj 5337-5338., od 30. travnja i 4. svibnja 2005., str. 4.

¹⁵³ Usp. odluku VS BiH, Pž- 520/87., od 23. lipnja 1988., «Bilten sudske prakse VS BiH» broj 3/88.

¹⁵⁴ Vidi odluku VSH, Rev- 370/86., od 22. siječnja 1987., PSP 33/167.

¹⁵⁵ Takvo je stajalište zauzeo ŽS u Bjelovaru, Gž- 277/97., od 14. veljače 1997., IO 1/97-116.

¹⁵⁶ Usp. odluku VSH, Rev- 2191/98., podatak kod ATTIAS, A., *Subjektivna preinaka tužbe kroz sudsku praksu*, «Hrvatska pravna revija», god. V., 2005., br. 10, str. 99.

¹⁵⁷ Kad se tuženik upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, priznaje mu se pravni interes da traži donošenje konačne meritorne odluke i kad bi tužitelj htio odustati od svog traženja pravne zaštite u pokrenutoj parnici. TRIVA-DIKA, str. 142.

Kad je u ZPP-u predviđeno da stranka može staviti određeni prigovor ili prijedlog ili poduzeti kakvu drugu parničnu radnju **dok se tuženik na glavnoj raspravi ne upusti u raspravljanje o glavnoj stvari**, takav prigovor odnosno prijedlog stranka može staviti, odnosno drugu parničnu radnju poduzeti dok tuženik ne završi svoj odgovor na tužbu (ZPP, čl. 297. st. 5.). Upuštanjem tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari drži se svaka parnična radnja tuženika kojom ispoljava određeni stav prema biti (meritumu) spora, što u pogledu preinake tužbe dovodi do prekluzije prava tuženika da se u nastavku postupka protivi preinaci tužbe. Naime, smatra se da je tuženik koji se upušta pred sudom u raspravljanje o glavnoj stvari samim time (konkludentno) izjavio da nema procesnopравnih smetnja za meritorno raspravljanje.¹⁵⁸

Pristanak prvobitnog tuženika nakon što se upustio u raspravljanje o biti stvari potreban je jer se u odnosu na njega preinaka manifestira kao povlačenje tužbe i zato mu se mora priznati pravni interes da nakon toga momenta inzistirana na meritornom okončanju spora, a ne da se izlaže riziku da bude iznova tužen.¹⁵⁹ Ako je tužitelj izjavu o preinaci dao na ročištu na kojemu je tuženik bio prisutan, tuženik bi se odmah morao izjasniti o zatraženoj preinaci, odnosno ne bi mogao tražiti odgodu i ostavljanje roka za razmišljanje.¹⁶⁰ Budući da se promjenom osobe tuženika tužba zapravo povlači u odnosu na prvobitnog tuženika, ako se je on upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, trebalo bi uzeti da je pristao na preinaku ako se u roku od 15 dana od dana obavijesti o povlačenju tužbe ne izjasni o tome.¹⁶¹ Ako se tužitelj, pak, u odnosu na prvobitnog tuženika **odrekao tužbenog zahtjeva**, njegov pristanak na preinaku nije potreban,¹⁶² jer takav pristanak nije potreban ni kod odricanja od tužbenog zahtjeva pošto tuženik nema više ni pravnoga interesa za protivljenje.¹⁶³ Da je prvobitnom tuženiku uskraćeno pravo da ne da pristanak da na njegovo mjesto stupi druga osoba (novi tuženik), tužitelj bi mogao posredno, ako i kada mu to odgovara, zlorabeći procesna ovlaštenja eliminirati iz parnice prvobitnog tuženika, te bi mu to mogao biti i glavni cilj a ne tužba protiv novoga tuženika.¹⁶⁴ Protivljenje prvobitnog tuženika koji se već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari ima značenje apsolutnog veta.

Pristanak **novog** tuženika potreban je jer on ne ulazi u novu parnicu već preuzima staru u stanju u kojemu se nađe u trenutku preinake, sa

¹⁵⁸ *Ibid.*, str. 432.

¹⁵⁹ Usp. DIKA-ČIZMIĆ, str. 337.; TRIVA-DIKA, str. 432.

¹⁶⁰ Tako POZNIĆ, B., *Subjektivno preinačenje tužbe*, «Anali Pravnog fakulteta u Beogradu», 1974., br. 5-6, str. 769.

¹⁶¹ Vidi DIKA-ČIZMIĆ, str. 338.

¹⁶² Usp. NAKIĆ, J., *Preinačenje i proširenje tužbe te stupanje u parbu*, rad u zborniku «Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse», Godišnjak 5, Zagreb, 1989., str. 578.

¹⁶³ Vidi ZUGLIA-TRIVA, str. 430.

¹⁶⁴ Tako MILUTINOVIĆ, A., *Preinačenje tužbe u subjektivnom smislu*, «Pravni život», XXII, 1973., br. 2, str. 56.

svim prekluzijama koje su dotad nastale i rezultatima do kojih je dovelo sudjelovanje prvobitno tuženoga u raspravljanju.¹⁶⁵ Kad novotuzenik uskrati pristanak na proširenje tužbe, sud jedino može donijeti rješenje kojim će odbaciti prijedlog za proširenje tužbe na novotuzenog.¹⁶⁶ U tom slučaju ne može se smatrati ni da je povučena tužba protiv prvotuzenika, pa se postupak treba nastaviti protiv prvobitno označenog tuženika.¹⁶⁷ Kad sud dopusti proširenje tužbe na novog tuženika bez njegovog pristanka, čini relativno bitnu povredu odredaba parničnog postupka.¹⁶⁸ Novotuzenik ipak ne može spriječiti da bude tužen jer tužitelj može protiv njega pokrenuti novu parnicu. Ali u toj parnici položaj tuženika bit će utoliko povoljniji što će učinci parnice u odnosu na njega početi teći tek od podnošenja nove tužbe, odnosno od nastupa litispendinge u parnici u kojoj on sudjeluje od samoga početka.¹⁶⁹

Novi i prvobitni tuženik mogu svoj pristanak dati **izričito izjavom** u podnesku ili na ročištu. Postoji mišljenje da pristanak prvotuzenika i novotuzenika može biti dat i prešutno,¹⁷⁰ na **konkludentan način**,¹⁷¹ tako da se upusti u raspravljanje. Tako se, primjerice, drži da se prvotuzenik može suglasiti time što će poslati svoj zahtjev za naknadu parničnih troškova koje mu je tužitelj prouzročio prije preinake, a novotuzenik se može, primjerice, s preinakom prešutno suglasiti tako da preda podnesak u kojem iznosi svoja sredstva obrane.¹⁷² Međutim, ako se novi tuženik na ročištu izričito usprotivio proširenju tužbe, ali ga je sud usprkos tome saslušao kao stranku, ne smatra se da se on time upustio u raspravljanje.¹⁷³ Za razliku od objektivne preinake, kod subjektivne preinake odredbama ZPP-a nije izričito riješeno pitanje presumiranog pristanka na (subjektivnu) preinaku). Trebalo bi (*argumento a cohaerentia, per analogiam ex ZPP*, čl. 190. st. 3.) uzeti da je novi tuženik dao svoj pristanak na preinaku ako se upustio

¹⁶⁵ Usp. TRIVA-DIKA, str. 429.

¹⁶⁶ Tako NAKIĆ, J., *Preinačenje i proširenje tužbe te stupanje u parbu*, rad u zborniku «Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse», Godišnjak 5, Zagreb, 1989., str. 580.

¹⁶⁷ Vidi odluku VSCG, Pž- 456/80., od 23. studenoga 1981., SP 12/81-52.

¹⁶⁸ U tom je smislu odluka VSH, II Rev- 160/98., od 13. siječnja 2000., IO 1/00-172. Ako, pak sud dopusti proširenje tužbe na novoga tuženika, iako se ovaj tome protivio, sud je nepravilno primijenio odredbu čl. 184. st. 2., ali ako je novi tuženik u daljnjem tijeku postupka iznio sve svoje prigovore i dokazne prijedloge, tada proširenje tužbe na njega bez njegovog pristanka ne predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka budući da ona nije bila niti je mogla biti od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude (VSH, Gž- 2434/74., PSP 6/220.).

¹⁶⁹ Usp. TRIVA-DIKA, str. 429.

¹⁷⁰ Vidi kod ŠEPAROVIĆ, V., *Stranke i sudjelovanje trećih osoba u parnici*, "Naša zakonitost", god. XLIII, 1989., br. 9-10, str. 1034.

¹⁷¹ Takvo je stajalište zauzeo VSH, Rev- 1286/88., od 27. prosinca 1988., PSP 43/104.

¹⁷² Tako ŽIVANOVIĆ, M., *Preinačenje tužbe*, «Srpska pravna misao», god. XI-XII, 2005., br. 1.-4., str. 24.

¹⁷³ Vidi odluku VSH, Gž- 2398/78., od 10. travnja 1979., PSP 15/241.

u raspravljanje po subjektivno preinačenoj tužbi.¹⁷⁴ Ako se, pak, uzme da nema analogije između objektivne i subjektivne preinake, trebalo bi uzeti da bi pristanak novoga tuženika morao biti izričit.¹⁷⁵

Sud ne može odbiti prijedlog za subjektivno preinačenje tužbe prije nego što se stranka na koju je tužba proširena izjasni pristaje li na proširenje ili ne.¹⁷⁶ Do subjektivne preinake tužbe **ne može** doći ako se osoba koja treba stupiti u parnicu umjesto tuženika **usprotivila preinaci** tužbe.¹⁷⁷ Pri tome **pasivno držanje** osobe koja treba stupiti u parnicu ne može se smatrati njezinim pristankom na preinaku tužbe.¹⁷⁸

2.2. Suglasnost svih stranaka u postupku potrebna je i za subjektivno preinačenje tužbe do kojeg dolazi kad u parnicu stupa: **a/** osoba koja je pribavila stvar ili pravo na kojem teče parnica (ZPP, čl. 95. st. 2.); **b/** dosadašnji umješač (ZPP, čl. 208. st. 5.); **c/** imenovani prethodnik, ako se protiv prvobitnog tuženika ističu zahtjevi koji ne ovise o tome drži li u ime prethodnika stvar ili vrši pravo (ZPP, čl. 210. st. 2.); **d/** kao i pri zasnivanju naknadnog aktivnog ili pasivnog suparničarstva (ZPP, čl. 196. st. 2.).

a/ Osoba koja je pribavila **stvar ili pravo o kojem teče parnica** može stupiti u parnicu umjesto tužitelja odnosno tuženika samo ako na to pristanu obje stranke (ZPP, čl. 195. st. 2.). Svoj bi pristanak stranke morale izraziti izričito, ali i prešutno time što bi se upustili u raspravljanje sa stjecateljem kao strankom. Tako bi tuženikovo protivljenje preinačenju tužbe stupanjem novog tužitelja na mjesto dotadašnjeg tužitelja imalo snagu apsolutne zabrane, bez obzira na način na koji je potraživanje stečeno. Ovom se odredbom zapravo potvrđuje rješenje iz st. 1. čl. 195. ZPP-a da je otuđenje irelevantno za procesnopravni položaj otuđitelja.¹⁷⁹ ZPP izjednačava procesnu poziciju stjecatelja stvari ili prava o kojem teče parnica neovisno o tome je li pribavljanje učinjeno na temelju pravnog posla, zakona, odluke suda, jednostrane izjave volje ili neke druge pravne osnove.¹⁸⁰

b/ Nakon pristanka obiju parničnikih stranaka **umješač** može stupiti u parnicu kao stranka umjesto stranke kojoj se pridružio (ZPP, čl. 208. st. 5.),

¹⁷⁴ O mogućnosti konkludentnog pristanka vidi odluku VSH, Rev-1286/88. od 27. prosinca 1988., PSP 43/104., a treba napomenuti da se pasivno držanje osobe koja treba stupiti u parnicu ne može smatrati njezinim pristankom na preinaku tužbe (PSH, Pž- 597/89., od 3. travnja 1990., PSP 46/196.).

¹⁷⁵ Usp. DIKA-ČIZMIĆ, str. 338.

¹⁷⁶ Takvo je stajalište zauzeo Viši privredni sud Sr., Sl- 3240/68., podatak kod ČOSIĆ, R. – KRSMANOVIĆ, T., *Aktuelna sudska praksa iz građansko-procesnog prava*, Beograd, 2000., str. 77.

¹⁷⁷ Vidi odluku VSH, br. Gr-641/00., od 7. veljače 2001., objavljena u «Informatoru» broj 5037 od 15. lipnja 2002., str. 4.

¹⁷⁸ U tom je smislu odluka PSH, Pž- 597/89., od 3. travnja 1990., PSP 46/169.

¹⁷⁹ Usp. DIKA-ČIZMIĆ, str. 347.

¹⁸⁰ Vidi odluku VTSH, Pž- 4699/03., od 29. studenoga 2005., Izbor odluka VTSH, 2006., br. 1., str. 67.-168.

pa sud bez pristanka stranaka ne može prihvatiti umješača kao stranku.¹⁸¹ Do subjektivne preinake stupanjem umješača u parnicu umjesto stranke kojoj se pridružio može doći od trenutka od kada je parnica počela teći među prvobitnim strankama (litispendencija), pa sve do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu te u tijeku postupka nastavljenog podnošenjem izvanrednog pravnog lijeka (arg. ZPP, čl. 206. st. 1. i 2.). Ako bi sud prihvatio umješača kao stranku bez pristanka neke od prvobitnih stranaka, počinio bi bitnu povredu odredaba parničnog postupka.¹⁸² Ako je, pak, novi tuženik od samog početka parnice u njoj nesmetano sudjelovao kao umješač, ne može se protiviti proširenju tužbe na sebe,¹⁸³ a ni onda ako se do proširenja tužbe na novoga tuženika u parnici nije ništa dogodilo što bi ga stavljalalo u diskriminirani položaj.¹⁸⁴

c/ Imenovanje prethodnika je izjava tuženika kojom on poziva osobu za koju tvrdi da je stvarno pasivno legitimirana da stupi u parnicu umjesto njega. Naime, osoba koja je tužena kao držatelj kakve stvari ili korisnik kakva prava, a tvrdi da stvar drži ili pravo vrši u ime treće osobe, može najkasnije na pripremnom ročištu, a ako ono nije održano - onda na glavnoj raspravi prije nego što se upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, pozvati preko suda tu treću osobu (prethodnika) da umjesto nje stupi kao stranka u parnicu (lat. *nominatio auctoris*; njem. *die Auktorsbenennung*). U navedenom slučaju pristanak tužitelja potreban je samo ako tužitelj protiv tuženika ističe i takve zahtjeve koji ne ovise o tome ima li tuženik u ime prethodnika stvar ili vrši pravo (ZPP, čl. 210.). Dakle, za supstituciju (subjektivnu preinaku) na strani tuženika u slučaju imenovanja prethodnika pristanak tužitelja u pravilu nije potreban, čime se odstupa od osnovnih odredaba o subjektivnoj preinaci tužbe, a samo iznimno od pravila, tužitelj bi se mogao usprotiviti stupanju imenovanoga prethodnika ako protiv prvobitnog tuženika ističe i takve zahtjeve koji ne ovise o tome drži li on stvar ili vrši li pravo u ime prethodnika (primjerice, zahtijeva još i naknadu štete koju je na stvari koja je predmet spora pričinio tuženik).¹⁸⁵ U takvoj situaciji moguće je i zasnivanje suparničarstva između prvobitnog tuženika i imenovanog auktora.¹⁸⁶ U svakom slučaju, tužitelju se mora omogućiti da se izjasni o o imenovanju prethodnika.

Suprotno, za supstituciju potreban je **pristanak osobe koja je imenovana kao prethodnik**, a svoju suglasnost da stupi u parnicu umjesto prvobitnog tuženika imenovani bi prethodnik mogao očitovati podneskom (primjerice,

¹⁸¹ U tom je smislu odluka VSH, Rev- 780/82., PNZ 22/102.; Rev- 527/87., PSP 38/127.

¹⁸² Takvo je stajalište zauzeo VSH, Rev- 780/82., PNZ 22/102.

¹⁸³ Usp. odluku VSH, Gž- 3654/71., PNZ 2/73-30.

¹⁸⁴ Vidi odluku VSH, Gž- 1299/75., PNZ 9/76-57.

¹⁸⁵ Usp. DIKA-ČIZMIĆ, str. 372.

¹⁸⁶ Tako ŠEPAROVIĆ, V., *Stranke i sudjelovanje trećih osoba u parnici*, "Naša zakonitost", god. XLIII, 1989., br. 9-10, str. 1040. Vidi i KEČA, R. – STAROVIĆ, B., *Građansko procesno pravo*, Novi Sad, 2004., str. 255.

u odgovoru na tužbu) ili usmeno na ročištu (arg. ZPP, čl. 14.). Stupanje u parnicu imenovanom prethodniku sud bi trebao dopustiti rješenjem protiv kojega bi bila dopuštena posebna žalba (vidi ZPP, čl. 343. i 378.).

Imenovani prethodnik koji stupa u parnicu umjesto prvobitnog tuženika mora primiti parnicu u onom stanju u kakvu se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa (arg. ZPP, čl. 192. st. 4.). U slučaju da imenovani prethodnik koji je uredno pozvan ne dođe na ročište ili odbije stupiti u parnicu umjesto tuženika, tada bi se tuženik morao upustiti u parnicu (ZPP, čl. 210. st. 3.) i ne bi mogao tvrditi da nije stranka u procesnopravnom smislu. Eventualno bi mogao tvrditi i dokazivati da nije pasivno stvarno legitimiran.

Protiv imenovanog prethodnika koji ne bi stupio u parnicu umjesto prvobitnog tuženika presuda donesena u toj parnici proizvodila bi učinak koji bi sadržajno odgovarao intervencijskom efektu.

Tuženik koji istupi iz parnice mogao bi biti umješać na strani novoga tuženika.¹⁸⁷

Kad prethodnik preuzme, onosno stupi u parnicu, ona se nastavlja kod istog suda, iako taj sud ne bi inače bio općemjesno nadležan za auktora, jer je preuzimanjem parnice prethodnik pristao na nadležnost navedenog suda.¹⁸⁸

d/ Do subjektivne preinake tužbe može doći ne samo kad u parnicu stupe novi tužitelj ili tuženik **umjesto** prvobitnih tužitelja ili tuženika (v. ZPP, čl. 192.), nego i onda kada **uz** prvobitnog tužitelja ili tuženika stupe novi tuženik ili tužitelj. U tom smislu do zaključenja glavne rasprave može, uz ispunjenje općih uvjeta za zasnivanje materijalnog **suparničarstva** (v. ZPP, čl. 196. st. 1.), **uz** tužitelja pristupiti novi tužitelj ili tužba može biti **proširena** na novog tuženika s njegovim pristankom (ZPP, čl. 196. st. 2.). Dakle, tužba se na novog tuženika ne može proširiti bez njegova pristanka,¹⁸⁹ bez obzira na to bi li time došlo do običnog ili jedinstvenog suparničarstva.¹⁹⁰ Treba napomenuti da je u ranijoj sudskoj praksi bilo zastupljeno i mišljenje da ako se preinakom obuhvaćaju novi jedinstveni suparničari, oni se preinaci ne mogu protiviti jer se presuda i onako na njih neposredno odnosi,¹⁹¹ a nije potreban pristanak prvotuzenika niti se on može protiviti preinaci jer se u tom slučaju tužba u odnosu na njega ne preinačuje.¹⁹² U slučaju subjektivne preinake kod koje u parnicu trebaju stupiti nove osobe kao **nužni suparničari**, te osobe ne mogu se protiviti

¹⁸⁷ Vidi kod VUKOVIĆ, S., *Komentar Zakona o parničnom postupku sa registrom pojmova I obrascima*, Beograd, 2004., str. 105.

¹⁸⁸ Tako MARKOVIĆ, M., *Učešće trećih lica u parnici*, Privrednopravni priručnik», god. XXIII., 1985., br. 1, str. 7.

¹⁸⁹ U tom je smislu odluka ŽS u Bjelovaru, Gž- 277/97., od 14. veljače 1977., IO 1/1977-116.

¹⁹⁰ Vidi odluku VSH, II Rev- 51/85., od 9. srpnja 1985., PSP 30/113.

¹⁹¹ Usp. odluku Vrhovni privredni sud, Sl- 300/74., „Odvjetnik“, 1974., br. 5.-6., str. 239.

¹⁹² Tako VS Vojvodine, Gž- 975/61., GAKV 3/61-26.

preinaci jer su oni već u trenutku utuženja bili sastavni dio tuženika, ali nisu bili od početka obuhvaćeni tužbom. Tužitelj bi, dakle, tužbu mogao dopuniti, odnosno ispraviti i bez pristanka tuženika - nužnih suparničara.¹⁹³

Novelom je u ZPP unesen novi st. 3. u čl. 196. prema kojemu nakon što se tuženik upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, bez njegova pristanka ne može uz tužitelja pristupiti novi tužitelj,¹⁹⁴ čime je mogućnost naknadnog aktivnog suparničarstva bitno ograničena i uspostavljen je jedinstveni režim za sve subjektivne preinake u parnici. Međutim, za pristupanje novoga tužitelja u parnicu ZPP ne postavlja kao uvjet pristanak prvobitnog tužitelja (arg. ZPP, čl. 196. st. 2. i 3.), te na taj način nije uzeo u obzir moguće tegobe koje bi prvobitni tužitelj mogao imati zbog odugovlačenja i poskupljenja postupka izazvanih subjektivnom preinakom.¹⁹⁵

Osoba koja pristupa tužbi odnosno na koju se tužba proširuje mora primiti parnicu u onom **stanju u kojem se ona nalazi kad ona u nju stupa** (ZPP, čl. 196. st. 4.). Time dolaze u nepovoljniji procesni položaj u odnosu na prvobitne stranke. Zato bi, držimo, novi tužitelj trebao procijeniti i birati hoće li podnijeti posebnu tužbu ili tužbu kojom pristupa već započetoj parnici, jer samim podnošenjem ove druge tužbe on pristaje na nepovoljniji procesni položaj, odnosno pokazuje da mu stanje parnice u trenutku kad u nju stupa odgovara.¹⁹⁶

Za razliku od preinake tužbe dodavanjem novoga zahtjeva uz postojeći, proširenjem tužbe ne mijenjaju se osnova i sadržaj tužbenih zahtjeva, već se samo povećava broj tuženika.¹⁹⁷

3. Stupanje novoga tužitelja u parnicu

Nakon što se tuženik upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, umjesto tužitelja može u parnicu stupiti novi tužitelj samo ako tuženik na to pristane (ZPP, čl. 192. st. 3.).

Rješenje po kojemu je za stupanje u parnicu novoga tužitelja potreban pristanak tuženika, u skladu je s općim pravilom da je za promjenu (subjektivnog i objektivnog) identiteta, nakon upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari, nužno potreban njegov pristanak.¹⁹⁸

¹⁹³ Takvo je stajalište zauzeo VSH, Rev- 1934/85., od 27. studenoga 1986., PSP 33/175.

¹⁹⁴ Odredba novog stavka 3. članka 196. u skladu je s novim stavkom 3. članka 192. ZPP-a. Objе izmjene inspirirane su stavom da se tužba može subjektivno preinačiti nakon što se tuženik upustio u raspravljanje o glavnoj stvari samo uz njegovu suglasnost. Predloženom dopunom prevladava se u praksi dvojbeno pitanje je li za tzv. sukcesivnu aktivnu subjektivnu kumulaciju potreban pristanak tuženika.

¹⁹⁵ Usp. TRIVA-DIKA, str. 447.

¹⁹⁶ Vidi kod IVOŠEVIĆ, Z., *Suparničarstvo*, Beograd, 1979., str. 58.

¹⁹⁷ Tako i podrobnije o naknadnom suparničarstvu kod IVOŠEVIĆ, o. c., str. 57.-61.

¹⁹⁸ Usp. ŠUMANOVIĆ, M., *Tužbe u parničnom postupku*, rad u zborniku «Novote u parničnom postupku», Zagreb, 2003., str. 185.

A contrario, prije nego što se tuženik upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, umjesto tužitelja može stupiti u parnicu novi tužitelj i bez pristanka tuženika.

Treba napomenuti da je ova odredba kojom se uređuje subjektivna preinaka stupanjem u parnicu novoga tužitelja umjesto prvobitnog, **novina u našem parničnom postupku**. Novelom su, među ostalim, unesene i neke izmjene u odredbe o preinaci tužbe. Tako se odredbom čl. 101. Novele određuje da se u čl. 192. ZPP-a iza st. 2. dodaje novi stavak 3. kojim se propisuje da nakon što se tuženik upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, umjesto tužitelja može u parnicu stupiti novi tužitelj samo ako tuženik na to pristane. Prema mišljenju zakonodavca novim stavkom 3. članka 192. ZPP-a prevladat će se u praksi sporno pitanje je li za stupanje u parnicu novog tužitelja umjesto postojećeg potreban pristanak tuženika nakon što se on upustio u raspravljanje o glavnoj stvari. Drži se da je prihvaćeno rješenje po kojemu je taj pristanak potreban u skladu s općim pravilom da je za promjenu identiteta subjektivnog i objektivnog nakon upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari potreban njegov pristanak.¹⁹⁹

Kad je prvostupanjski sud dopustio **proširenje tužbe i na drugoga tužitelja**, tuženikovo protivljenje stupanja u parnicu novog tužitelja ima značenje samo u situaciji kad novi tužitelj stupa umjesto prijašnjeg tužitelja, a ne i onda kad uz dosadašnjeg tužitelja pristupa novi tužitelj, jer za to nije potreban tuženikov pristanak.²⁰⁰

Prema stajalištu sudske prakse do promjene osobe tužitelja tijekom postupka može doći samo **u slučaju otuđenja stvari ili prava** o kojem teče parnica, odnosno stupanja umješaća u parnicu kao stranke umjesto tužitelja kojem se pridružio. Ako sud izvan navedenih slučajeva dopusti takvo subjektivno preinačenje tužbe, čini bitnu povredu odredaba parničnog postupka.²⁰¹

4. Primanje parnice od strane osoba koje stupaju u parnicu

Osoba koja stupa u parnicu umjesto stranke mora primiti parnicu u onom stanju u kakvu se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa (ZPP, čl. 192. st. 4.).²⁰²

Treba napomenuti da je odredbom čl. 101. Novele propisano da u dotadašnjem stavku 3. čl. 192. ZPP-a, koji je postao stavak 4., riječ: “tuženika” zamijenjena je riječju: “stranke”. Zakonodavac je navedenom

¹⁹⁹ Vidi *Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku*, obrazloženje uz čl. 101.

²⁰⁰ U tom je smislu odluka ŽS Varaždin, Gž- 1635/2002-3., od 28. travnja 2004., IO 2004/1 str. 249.-250.

²⁰¹ Vidi odluku VSH, Rev- 527/87., od 14. srpnja 1987., PSP 38/127.

²⁰² Usp. odluku VSH, Rev- 346/81., od 20. svibnja 1981., PSP 19/200.

izmjenom stavka 4. generalizirao dosadašnje pravilo u smislu da svaka osoba koja naknadno stupi u parnicu, a ne samo novi tuženik, mora preuzeti parnicu u zatečenom stanju. Time se stavlja izvan dvojbe da je i novi tužitelj dužan parnicu preuzeti u stanju u kojemu je ona bila kad je u nju stupio.²⁰³

Kao **dan podnošenja tužbe** protiv novog tuženika smatra se dan kad je tužba podnesena protiv već postojećeg tuženika,²⁰⁴ a ne dan kad je proširena na novog tuženika.²⁰⁵ Postojanje parnice računa se od vremena kad je tužba dostavljena prvom tuženiku.²⁰⁶ Učinci preinake tužbe i litispencije nastaju prema novom tuženiku već od momenta njihovog nastupanja prema prvobitnom tuženiku.²⁰⁷

Novi tuženik dužan je trpjeti sve **posljedice propuštanja procesnih radnji prvotuzenika**, a sve procesnopravne i materijalnopravne prigovore treba ocjenjivati od dana podnošenja tužbe protiv prvog tuženika.²⁰⁸ Stoga je očekivati da će novi tuženik dobro procijeniti svoj pravni interes i sve druge okolnosti prije nego izrazi svoj pristanak na preinačenje.²⁰⁹ Praksa je pokazala da treće osobe vrlo rijetko daju pristanak za stupanje u parnicu umjesto ranijeg tuženika. Ovakovo stajalište novoimenovanog tuženika razumljivo je i može se pravdati ne samo oprežnošću prema provedenim radnjama u postupku, koje inače on treba primiti kao gotovu stvar jer prima parnicu o onom stanju u kakvom se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa,²¹⁰ kao i zbog troškova koji su nastali ili će nastati u svezi s već predloženim i provedenim radnjama.²¹¹ Usto, novi tuženik ne može ulagati prigovore u odnosu na koje je prvobitni tuženik prekludiran.²¹² Tako, primjerice, ne bi s uspjehom mogao ulagati prigovore stvarne i mjesne nenadležnosti ako je

²⁰³ Vidi *Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku*, obrazloženje uz čl. 101.

²⁰⁴ Tako VSH, Rev- 1914/90., od 19. prosinca 1990., PSP 50/135.

²⁰⁵ U tom je smislu odluka VSH, Rev-2031/01-2., od 2. rujna 2004., objavljena u «Informatoru» broj 5399 od 3. prosinca 2005., str. 5.

²⁰⁶ Vidi odluku VSH, Rev- 688/81., od 3. rujna 198. i Rev- 1314/81., od 14. studenoga 1981., PSP 20/128.

²⁰⁷ Usp. TRIVA-DIKA, str. 425. Vidi i odluke VSH, Rev- 346/81., PSP 19/200., Rev- 1314/81., od 14. studenoga 1981., PSP 20/128.; Saveznog suda Jugoslavije, Grs- 307/74., podatak kod JANKOVIĆ, str. 427.

²⁰⁸ Vidi odluku VSH, Rev- 688/81., od 3. rujna 198. i Rev- 1314/81., od 14. studenoga 1981., PSP 20/128.

²⁰⁹ Tako PAVLOVIĆ, M., *Objektivno i subjektivno preinačenje tužbe*, «Hrvatska pravna revija», god. I., 2001., br. 5, str. 96.

²¹⁰ Kod subjektivne preinake tužbe za ocjenu osnovanosti prigovora zastare potraživanja od značaja je vrijeme podnošenja tužbe, jer osoba koja stupa u parnicu mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa, zbog čega pravne posljedice podnošenja tužbe za novog tuženika nastupaju kada i za prvog tuženika. ŽS Varaždin, Gž-178/2003., od 3. veljače 2003., IO 2004/2 str. 248.

²¹¹ Usp. RISTIĆ, V., *Kada se može preinačiti tužba I tužiti drugo lice umesto prvobitno tuženog*, «Pravni život», XX, 1971., br. 1, str. 57.

²¹² Tako Savezni sud, Grs- 307/74., objavljena kod JANKOVIĆ, VSH, Rev- 346/81., PSP 19/200.

u odnosu na prvobitnog tuženika nastupila prekluzija za takve prigovore.²¹³ Isto tako, novi tuženik ne bi s uspjehom mogao isticati ni prigovor zastare potraživanja ako je u odnosu na prvobitnog tuženika nastupila prekluzija za takav prigovor, jer je za ocjenu osnovanosti prigovora zastare potraživanja od važnosti vrijeme ponošenja tužbe, a ne vrijeme preinake tužbe,²¹⁴ jer bi protivno shvaćanje štetilo tužitelju.²¹⁵

Raniji tuženik bi svakako imao pravo na naknadu troškova postupka nastalih do preinake (povlačenja) tužbe (arg. ZPP, čl. 158.).

IV. Umjesto zaključka

1/ Gledajući de *lege ferenda* treba napomenuti da je Ministarstvo pravosuđa izradilo Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, s konačnim prijedlogom Zakona (svibanj 2006., dalje – **Prijedlog Novele 06**). Predlagatelj smatra da je zadnjim izmjenama i dopunama ZPP-a iz 2003., odnosno Novelom, parnična procedura postala brža, efikasnija i funkcionalnija, odnosno da je znatno podignuta opća razina pravne zaštite u cijelosti. Međutim, drži i da je iskustvo u primjeni noveliranoga ZPP-a pokazalo kako bi neke institute toga postupka trebalo i dalje unaprijediti i funkcionalizirati, odnosno uskladiti s Ustavom. Među ostalim, pokazalo se da bi trebalo reorganizirati i funkcionalizirati prvostupanjski postupak u smislu da se uvede tzv. prethodni postupak, tijekom kojega bi se najkasnije na tzv. pripremnom ročištu mogle iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, nakon čega bi se na ročištima za glavnu raspravu samo izvodili dokazi predloženi do zaključenja prethodnoga postupka i raspravljalo o prikupljenom procesnom materijalu. Takvom reorganizacijom prvostupanjskoga postupka on bi se ubrzao, smanjila bi se mogućnost njegova šikanoznoga odugovlačenja i pridonijelo bi se ostvarenju ustavnog postulata o suđenju u razumnom roku.

Što se tiče instituta preinake tužbe, ne predlažu se značajnije i opsežnije promjene odredbi ZPP-a, a prijedlozi se uglavnom odnose na usklađivanje odredbi kojima se uređuje preinaka tužbe s novom organizacijom prvostupanjskog postupka, odnosno uvođenjem instituta prethodnog postupka u naš parnični postupak.

U tom se smislu odredbom čl. 12. Prijedloga Novele 06 predlaže se da se u članku 190. stavku 1., kojim se određuje da tužitelj može do zaključenja

²¹³ Vidi odluku Saveznog suda, Grs- 307/74., podatak kod ČOSIĆ, R. – KRSMANOVIĆ, T., *Aktuelna sudska praksa iz građansko-procesnog prava*, Beograd, 2000., str. 77.

²¹⁴ U tom je smislu odluka ŽS u Varaždinu, Gž- 178/03., od 3. studenoga 2003., PSP 2005, str. 12.

²¹⁵ Tako i podrobnije o tome kod KLADIĆ, I., *Tijek zastarnog roka u vezi s preinakom tužbe u smislu odredbe čl. 192. st. 1. Zakona o parničnom postupku*, «Hrvatska pravna revija», god. VI., 2006., br. 10, str. 37.-39.

glavne rasprave preinačiti tužbu, riječi: „glavne rasprave“ zamijene riječima: „prethodnog postupka (članak 292. stavak 1.)“. Predloženim izmjenama čl. 190. st. 1. ZPP-a njegove se odredbe usklađuju s novom organizacijom prvostupanjskog postupka, odnosno uvođenjem instituta prethodnog postupka u naš parnični postupak.

De lege lata, ako je tužba preinačena na ročištu na kojem tuženik nije prisutan, sud će odgoditi ročište i dostaviti tuženiku prijepis zapisnika s tog ročišta (ZPP, čl. 190. st. 7.). *De lege ferenda*, odredbom čl. 12. Prijedloga Novele 06 predlaže da se ovaj st. 7. čl. 190. ZPP-a briše. Predloženom izmjenom čl. 190. st. 1. ZPP-a njegove se odredbe usklađuju s novom organizacijom prvostupanjskog postupka, odnosno uvođenjem instituta prethodnog postupka u naš parnični postupak. U tom slučaju sadašnji st. 8. čl. 190. ZPP-a (*Protiv rješenja kojim se prihvaća preinaka tužbe nije dopuštena posebna žalba.*), postao bi st. 7.

De lege lata, kad je u ZPP-u predviđeno da stranka može staviti određeni prigovor ili prijedlog ili poduzeti kakvu drugu parničnu radnju dok se tuženik na glavnoj raspravi ne upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, takav prigovor odnosno prijedlog stranka može staviti, odnosno drugu parničnu radnju poduzeti dok tuženik ne završi svoj odgovor na tužbu (ZPP, čl. 297. st. 5.). *De lege ferenda*, predlaže se da se odredba st. 5. članka 297. ZPP-a ukine zbog usklađenja s novom organizacijom prvostupanjskoga postupka, odnosno zbog uvođenja instituta prethodnog postupka u naš parnični postupak.²¹⁶

Konačno, *de lege lata*, tužitelj može sve do zaključenja glavne rasprave svoju tužbu preinačiti i tako da umjesto prvobitnog tuženika tuži drugu osobu (ZPP, čl. 192. st. 1.). *De lege ferenda*, čl. 13. Prijedloga Novele 06 predlaže se da se u članku 192. stavku 1. riječi: „glavne rasprave“ zamijene riječima: „prethodnog postupka (članak 292. stavak 1.)“. Predloženim izmjenama čl. 192. st. 1. ZPP-a njegove se odredbe usklađuju s novom organizacijom prvostupanjskog postupka, odnosno uvođenjem instituta prethodnog postupka u naš parnični postupak.²¹⁷

2/ Treba napomenuti da je zakonodavac propustio priliku da u okviru navedene buduće reforme našeg parničnog postupka pokuša izmijeniti, odnosno preciznije formulirati i pojasniti i neke druge odredbe kojima se izravno ili posredno uređuje institut preinake tužbe, a na neke od njih smo ukazali u radu. Primjerice, zbog nomotehničke redakcije teksta ZPP-a u pravnoj teoriji i judikaturi bilo je dvojbi primjenjuju li se pojedini stavci čl. 190. ZPP-a samo na objektivnu preinaku tužbe ili se, pak, trebaju primjenjivati i na subjektivnu preinaku tužbe; a dvojbe izaziva i to što, za razliku od objektivne preinake, kod subjektivne preinake odredbama ZPP-a nije izričito riješeno pitanje presumiranog pristanka na (subjektivnu) preinaku.

²¹⁶ Vidi *Prijedlog Novele 06*, obrazloženje uz čl. 34.

²¹⁷ Vidi *Prijedlog Novele 06*, obrazloženje uz čl. 3.

Summary

MODIFICATION OF A CLAIM

Modification of a claim is a procedural motion on plaintiff's disposal by which the subject-matter of a dispute (objective modification) or parties (subjective modification) are revised. As a consequence, modified action in objective and/or subjective manner is considered to be a different one.

The author analyses modification of a claim both through legal doctrine and existing case-law, emphasizing novelties that this legal institute has undergone by the latest 2003 revisions of the Croatian civil procedure. Moreover, the author presents novelties that are included in the 2006 Draft Law revising Law on Civil Procedure.

Key words: *modification of a claim.*

Zusammenfassung

KLAGEÄNDERUNG

Die Klageänderung ist eine dispositive Handlung des Klägers, durch die er eine Veränderung des Gegenstands der Rechtsstreits (objektive Änderung), bzw. der Parteien (subjektive Änderung) vornimmt, weshalb die geänderte Klage im objektiven und/oder subjektiven Sinne mit der ursprünglichen nicht identisch ist..

In der Arbeit analysiert der Autor das Institut der Klageänderung indem er auf die Auffassungen der Rechtstheorie und Gerichtspraxis hinweist sowie die Änderungen betont, die dieses Institut 2003, nach der Erneuerung des kroatischen Gerichtsverfahrens erlebt hat. Dabei zeigt der Autor die Abänderungen dieses Instituts, die de lege ferenda im Vorschlag zur Novelle des Gesetzes zum Gerichtsverfahren von 2006 vorgeschlagen werden.

Schlüsselwörter: *Klageänderung.*

Sommario

MODIFICA DELL'AZIONE

La modifica dell'azione è un'istanza procedurale a disposizione dell'attore, con la quale sono riviste la materia della disputa (modifica oggettiva) o le parti (modifica soggettiva), e in conseguenza della quale l'azione mutata in modo oggettivo e/o soggettivo è considerata un'azione differente.

Nel lavoro l'autore analizza l'istituto della modifica dell'azione attraverso la teoria giuridica e la prassi giudiziale, enfatizzando le novità che questo istituto giuridico ha subito dall'ultima revisione della procedura civile croata del 2003. Inoltre, l'autore presenta le novità *de lege ferenda* che sono incluse nel Progetto di novella alla Legge sul processo civile.

Parole chiave: *modifica dell'azione.*